

1953

Nr. 6

11276

S A U L I A I MOTO-
CIKLISTAI Ž Y G Y J E

KARYS

REAL ESTATE

MORTGAGES

A. I V A S

545 East Broadway, South Boston, Mass.
Representing A. Ivas Lithuanian Agency
Tel. SO 8-0605 - 8-0606

Vietos ir toliau gyvenantieji lietuviai, norintieji įsigyti nekilnojama turta Bostone ar jo apylinkėse, kreipkitės į A. IVA, kurio patarnavimu visi džiaugiasi.

STEAMBOAT INN

ALMA KASMOCIUS, Vedėja

Įvairūs gėrimai, pirmos rūšies maistas
Salė šokiams, susirinkimams, vestuvėms ir
kitokiems pobūviams • Didelis ir gražus
daržas piknikams bei išvažiavimams.

89-91 Steamboat Rd., Great Neck, L. I.

TELEFONAI:

Great Neck 2-1546 • Great Neck 2-3389
(Biznio) (Rez.)

LIETUVIŲ RADIO D-JOS PROGRAMOS

J. P. GINKUS, Direktorius

Trečiadieniais 9:30 val. vak. — WWRL 1600 k

Oro bangomis transliuojami įvairūs visuomenės pranešimai, naujienos, muzika (vietinės žinios, parengimai: koncertai, šokiai, ir t. t. Vestuvės puotos, liūdni pranešimai).

495 Grand Street Brooklyn 11, N. Y.

Tel. EVergreen 4-7142

J. P. GINKUS AD. JEZAVITAS VALAKAS
Direktorius Muz. Dir. Pranešimų Dir.

WILLIAM J. DRAKE - DRAGŪNAS

LIETUVIS ADVOKATAS

85-03 WAREHAM PL.
JAMAICA, N. Y.
Tel. Jamaica 6-7272

Tel. EV 8-9794

M and Z AUTO COLLISION WORKS

Lietuvių specialistų collision ir auto
taisymo dirbtuvė

Bodies and Fenders straightened —
Complete auto painting
D U C O Refinishing

Atliekami visi collision, dažymo ir
mech. taisymo darbai.

TEPIMAS IR POLIRAVIMAS

Darbas atliekamas pigiai ir sąžiningai

J. MALDUTIS Z. ZALIAUSKAS
937 Grand St., Brooklyn 11, N. Y.

Tarpe Morgan ir Bushwick Ave.

Laikas ir erdvė — žmogaus didžiausi priešai!
Bet turint gerą ir teisingai einantį laikrodėlį bei
naudojantis naujausiomis moderniškoms prie-
monėmis, tas priešas yra nugalimas, sako

LAIKRODININKAS JONAS SUTKAITIS

kuris talso ir parduoda visų firmų laikrodžius.
449 GRAND ST., BROOKLYN 11, N. Y.

TAUPLYKITE ateičiai. Pasidėkite taupomus
pinigus į CHICAGO SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION, kur kiekviena san-
taupa pilnai apdrausta iki \$10.000.00 — by an
Agency of the United States Government.

KUR visada buvo ir yra išmokamas aukštas
dividendas.

KUR pinigai buvo ir yra išmokami pagal parei-
kalavimą.

KUR...tamsta gali atlikti visus savo ir savo šei-
mos finansinius reikalus.

KUR 27 metų patyrimas užtikrina visiems sau-
gų ir teisingą patarnavimą.

Dėl paskolų geresnėm sąlygom, perkant arba
statant namą, visada pasimatykite su mumis.
Mūsų turtas yra virš dešimties milijonų dolerių -
\$10.500.000.00.

Chicago Savings & Loan Association

Grovehill 6-7575
6236 South Western Avenue, CHICAGO, ILL.
J. PAKEL — Prezidentas

LIETUVIŠKA MAISTO KRAUTUVĖ

Cia gaunami skilandžiai,
įvairios dešros, ūkški
sūriai ir kiti maisto
produktai.

Užsakius telefonu, produk-
tai pristatomi į namus

Savininkai

ONA ir ANTANAS KAUNAI

52 Hudson Avenue
BROOKLYN, N. Y.
Tel. UL 8-7321

KU biblioteka

093 00523468 6

KARYS

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Redaguoja: Dom. Penikas, Br. Aušrotas, Zig. Raulinaitis ir Sim. Urbonas Leidžia KARIO leidykla. Prenumerata: metams 4 dol., pusm. — \$2.50, atsk. nr. 45c. Adresas 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y., Spausdinamas Tėvų Pranciškonų spaustuvėje, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y. Redakcijos telef.: GL 6-1658, tik nuo 6 val. vakare.

THE WARRIOR

magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly by "KARYS", 680 Bushwick Avenue, Brooklyn 21, N. Y. Subscription \$4.00 per year. Single copy 45 cents. Entered as second-class matter at the Post Office Brooklyn, N. Y. OFFICE OF PUBLICATION: 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

NR. 6 (1288)

1953 M. BIRŽELIS - JUNE

ĮSTEIGTAS 1919 M.

LEMTINGASIS BIRŽELIS

Gražusis birželio mėnuo nuo 1940 m. mūsų tautos gyvenime atžymėtas skaudžiais ir tragiškais įvykiais.

1940 m. birželio 15 d. raudonoji armija okupavo Lietuvą, klasta ir smurtu sunaikindama jos laisvę.

1941 m. birželio 14 d. bolševikai pradėjo masinį lietuvių tautos išvežimą į Sibirą ir tuo būdu mūsų tautos naikinimas ir šiandien tebetęsiamas.

1941 m. birželio 22 d., prasi-dėjus Vokietijos Sovietų Sąjungos karui, lietuvių tauta sukilo prieš savo pavergėjus ir atstatė savo nepriklausomą valstybę. Tik deja, šį kartą Lietuvos nepriklausomybę netrukus užgniaužė hitlerinė Vokietija.

1940 ir 1941 metų birželio mėn. buvo daug aukų paimta iš mūsų tautos. Ir minėdami lemtingąjį birželį, mes pirmiausia pagerbiame savo tautos aukas. Juk tos aukos buvo sudėtos ant mūsų tautos laisvės aukuro. Kol mūsų tauta nesigailės aukų savo laisvės aukurui, tol jis neužges, ir mes savo tautos laisvę tikrai atgausime. Tad, minėdami lemtingojo birželio aukas, mes draug sutvirtiname ir savo ryžtą dirbti ir kovoti dėl savo tautos laisvės. Minėdami birže-

A. MERKELIS

lio įvykius, mes savy stipriname kario ir partizano dvasią. Geriau birželio aukų mes negalime pagerbti, kaip nuoširdžiai vykdydami jų idealus.

1940 m. birželio 15 d. lietuvių tauta ne tik neteko savo nepriklausomos valstybės bei laisvės, bet ir jos pačios gyvybei gresia didžiausias pavojus. Lietuvių tauta žiauriausiomis priemonėmis naikinama ir juo toliau, juo pražūtingesnis pavojus jai graso.

Kada lietuvių tauta laisvę atgaus, šiandien niekas negali pasakyti, bet ji ją tikrai atgaus, jei ji bus gyva ir laisvam gyvenimui pasirengusi. Kur mes šiandien bebūtume ir ką bebūtume, svarbiausias mūsų uždavinys — budėti savo tautos gyvybės sargyboje.

Minėdami birželio įvykius, mes žvelgiame į savo priešą pastangas sunaikinti mūsų tautą. Ir tik savo sutelktinėmis ir didžiausiomis jėgomis mes tegalėsime priešintis galutiniam mūsų tautos sunaikinimui.

Lietuvių tautai nekartą teko išgyventi mirtinas pavojus, bet ji įstengdavo jį nugalėti ir iš-

likdavo gyva. Tikime, kad ji iš-tvers ir dabartinį savo baisųjį pavojų ir šis mūsų tikėjimas įvyks, jei jį remsime savo darbais. Į mus Vincas Kudirka iš savo kapo pavergtoji Lietuvoj šaukia:

Lietuva, mano! priešui ant tavęs
inirtus
Privalai hidra tapti ta, kuriai
nukirtus
Galvą, tuoj kelios galvos vieton jos
išdygsta.
Išliksi, tik į hidrą gyvumo pavirtus,
Nors priešų nestygsta!

Minėdami birželio įvykius, mes save jungiame su kovojančia, kenčiančia ir žudoma Lietuva. Juo mes stipriau atjausime savo tautos baisiąją kančią ir tragiškąjį likimą, juo labiau mes ryšimės dirbti ir aukotis, kad ji išliktų gyva. Lietuvos žaliųjų girių partizano dvasia turi būti gyva ir laisvajame pasaulyje gyvenančio lietuvių širdyje. Lietuvos partizanas savo tautai yra pasiryžęs kiekvieną akimirką aukoti savo gyvybę. Mes, gyveną laisvajame pasaulyje, aukokime savo kenčiančiai Motinai Tėvynei bent dalį savo patogumų. Jei mes visi ir tai įstengsime nuoširdžiai padaryti, bus jau nemaža padaryta.

ŠAULIŲ SAJUNGOS SUKAKTUVINIS BIRŽELIS

Birželis Lietuvoje—tai gražiausias mėnuo. Girios ir gojaliai padengti šviežia lapų žaluma, pievose suverstai kvapaus šieno pradalgiai, saulė, pasiekusi augščiausią tašką, savo spinduliais traukte traukia vasarojaus želmėnis augštyn, žiemkenčiai išplaukę banguoja, soduose ir giriose sparnuočiai kvapų orą užpildo įvairiabalaisiais garsais, vuturėlis ūkininko džiaugsmui iš dangaus siuncia savo giesmeles. Su pavasariu atgijusi gamta bujoja.

Birželio vakarais tylus, ramus, kiek atvėsęs oras gaivina. Nespėjus saulėlydžiams vakaruose užgęsti, rytuose jau brėkšta nauja diena. Vakaro ir aušros tylumą užpildo lakštutės čiulbėjimas...

* * *

Vieną iš gražiausiųjų žavingojo birželio dienų Šaulių Sąjunga pasirinko savo metine švente. Ta diena tai birželio 24-ji — **Joninės**. Šiai dienai Lietuvoje yra skirta daug padavimų ir pasakų, sukurta prasmingų įpročių. Štai jų keletas. Stebulės ar degutinės, iškeltos ant kiek galima ilgiausios kartės, deginimas. Tai jaunuolių sugebėjimams pasireikšti proga. Upėse ir upeliuose vainikų plukdymas. Tai merginų rūpestis ir pramoga. Ir raguočiai karštą popietę iš ganiavos grįždavo žalumynais ir vainikais išdabinti. O kiek įvairių pasakojimų apie papročio žiedą, kurio suradimas žada neišsekamą laimę jį nuskynusiam. Tam tikslui pasiekti kelią pastoja įvairiausios baisybės ir suraizgytos kliūtys, kurių nugalėjimas neįmanomas.

Birželio 24 d. su Šaulių Sąjungos įsteigimu, berods, neturil išskirtinio ryšio. Juk jau 1919 m. balandžio mėn. Kauno šauliai, tada partizanais vadinęsis, atlikdavo karinius pratimus Ažuolyne. Juose dalyvavo ir Vl. Putvinskis. Tos dienos pasirinkimą nulėmė Joninės su savo papročiais ir padavimais, kurie primena gilią Lietuvos senovę.

Joninių išvakarėse ties kiekvieną didesnę gyvenvietę augščiausio kalvoje ar piliakalnyje suliepsnodavo šaulių laužai ir iškeltos stebulės ar bačkos su smala-degutu. Prie laužų buvo atvaizduojama Lietuvos senovė su vaidilutėmis, vaidilomis ir karžygiais. Prie laužo susirinkdavo ne tik šauliai ir šaulės, bet visos apylinkės jaunimas. Čia būdavo žaidžiama, dainuojama ir linksminama. Visuose dalyviuose siautėjo džiaugsmas.

Pulk. ltn. M. Karaša

Ir senasis Rambynas per Jonines atgydavo. Klaipėdos krašto šauliai čia ruošdavo vaidinimus, paradus, sportą, dainas ir kitą. Į Rambyno kalną susirinkdavo minių minios krašto šaulių ir vietos gyventojų, atvykdavo šaulių net iš tolimų Lietuvos kampų. Į Joninių apvaikščiojimą atsilankydavo Mažosios Lietuvos Krivių Kriviai: Vydūnas iš kairio Nemuno kranto, Martynas Jankus iš dešiniojo.

Kiekvienais metais tolimiausiuose Lietuvos kampuose, kur tik buvo šaulių dalinėlis, per Jonines vienu metu vykdavo iškilmės: pamaldos, paradai, iškilingi susirinkimai, vaidinimai, sportas ir kt. Tos iškilmės buvo gausiai lankomos vietos visuomenės.

Taigi dvidešimt kartų per nepriklausomos Lietuvos laikotarpį Joninių išvakarėse ir per Jonines visas kraštas buvo šaulių ženkle.

* * *

Šaulių Sąjungos dešimtmetis 1929 m. buvo atžymėtas iškilmėmis Kaune. Į laikinąją sostinę iš visų Rinktinių (apskričių) buvo sulėkė keletas tūkstančių uniformuotų šaulių su šautuvais ir moterų šaulių. Dieną prieš Jonines Kauno Žemės Ūkio parodos aikštė ir pavilijonai buvo užpildyti šauliais. Jų dainos pro lentines pavilijonų sienas ir pro šimtamečių ažuolų šakas ir lapus veržėsi Lietuvos padangėn. Šaulės priglaudė Gusarų pulko ir Karo Policijos Mokyklos Vadovybė laisvuose atskirucse karveivinių pastatuose.

Joninių rytą Petro Vileišio aikštės smiltynuose susirinko darnios tūkstančių šaulių rikiuotės su būrių vėliavomis paradui. Šaulius pasveikino ir parada priėmė Respublikos Prezidentas.

Joninių vakare Kauno šauliai ir šaulės LFLS sporto stadione suvaidino specialiai toms iškilmėms parašytą misteriją.

Dešimtmečio šaulių iškilmės ryškiai pavaizdavo Šaulių Sąjungą kaip visuomeninę organizaciją, tvarkomą kariniais pagrindais. Tą santvarkos karinę pusę įgavo reikiamą linkmę tik nuo 1925 m., kai buvo sudarytas Šaulių Sąjungos štabas ir Rinktinių vadais paskirti tikrosios karo tarnybos karininkai. Trijų metų intensyvaus darbo laikotarpis įgalino pirmąjį dešimtme-

tį atžymėti išpūdingomis ir tvarkingomis iškilmėmis Kaune.

Per antrąjį dešimtmetį Šaulių Sąjunga labai pasikeitė gerojone pusėn tvarkymo, karinio paruošimo, sudėties, tautinio susipratimo ir drausmingumo atžvilgiais.

Dvidešimtmetis 1939 m., taip pat laikonojoje sostinėje, buvo išpūdingai ir didingai paminėtas. Į Kauną suvažiavo arti dvidešimt tūkstančių uniformuotų vyrų su ginklais ir šaulių moterų. Visi buvo sutalpinti Kauno miesto ir priemiesčių mokyklose: Universiteto 4 rūmuose, 6 lietuvių ir 5 tautinių mažumų gimnazijose, 3 amatų mokyklose, 8 pradžios mokyklose. Tos mokyklos, naujai pastatytos, kiekviena talpino 400-600 mokinių. Trims dienoms Kaunas padidėjo 10% savo nuolatinių gyventojų skaičiumi.

Joninių gražųjį rytą Kauno gatvės pasrūvo šaulių rikiuotėmis su rinktinių ir būrių vėliavomis ir šaulių orkestrais. Iš visų krypčių tos srovės traukė Karo Aerodromo linkui. Žaliojoje vejoje susirikiavo 22 šaulių rinktinės, motorizuota dalis, šaulių aviacijos būrys ir šaulės.

Garbės astradoje susirinko šimtai garbingų svečių: ministrų, augštų kairninkų, užsienio pasiuntinių ir karo atstovų, bažnyčios dignitorų, organizacijų vadovybių, garbingų tautai asmenų. Aplink šaulių rikiuotę supo dešimt tūkstantinės Kauno ir iš provincijos atvykusios visuomenės žiedas. Šimtai šaulinių vėliavų plevėsavo ir šimtai šaulių orkestrų dūdų saulėje spindėjo dešiniuose savo rinktinių sparnuose.

Kiekvienos Rinktinės šaulius pasveikino, pasakė kalbą ir priėmė parada Respublikos Prezidentas, Krašto Apsaugos Ministerio lydimas.

Po pietų valstybiniame sporto stadione tūkstančiai šaulių atliko bendrus sporto pratimus su šautuvais, gi šaulės tautiniuose drabužiuose suko įvairius ratelius.

Vakare, Ažuolyno pašlaitėje įrengtoje estradoje, šaulių chorų keli tūkstančiai dainininkų padainavo liaudies ir šiaip skambių ir melodingų lietuviškų dainų. Kai choras kartu su kelių dūdų šaulių jungtinių orkestrų padainavo keletą dainų, iš pasigėrėjimo, rodo, ir šimtamečių ažuolų šakos palinko ir jų sultingi lapai nutilo šlamėje. Neapmatoma daugybė klausytojų buvo nusėdusi šlaitus.

L. Virbickas.

L A I S V Ē S V A R P A S

Iš už jūrų, marių, žemės pavergtos,
Girdžiu skambant varpą ... Varpą Lietuvos ...
Dūžis paskui dūžį griaudams nakties tylą.
Laisvės Varpas tautos aimanomus prablya.

Ten, iš tėvų žemės neša šiurpų gandą:
—Pavergtoji žemė plieno pančiuos žvanga.
—Aimanos, dejonės, smurtas, kančia, kraujas,
Perblokšta tėvynė, bet gyva dar — kaujas ...

Ir galingais dūžiais virpa, dreba, šaukia:
—Kovą, kovą tęskit, žemė laisvės laukia! ...
Į visus žemynus už vandenų plotų
Išblaškytus sūnus šaukdams, kad kovotų;

Kad už tėvų žemę, už jos laisvę brangią
Kovotų ir žygiams būtų pasirengę.
Kas tautai atšalo, laisvės kovos vengia,
Amžių prakeikimai jų vardus te dengia ...

Dūžis paskui dūžį lyg širdies plakimą
Girdžiu Laisvės Varpo amžiną šaukimą ...
Ten, už jūrų, marių, žemėj pavergtoji —
Girdit! Šaukia Varpas: — Laisvė tik kovoj!

Tai buvo gražus ir didingas lietuviškos dainos pademonstravimas.

Dešimtmečio ir dvidešimtmečio minėjimo metu Joninių išvakarėse visi suvažlavę šauliai be ginklų ir šaulės vyko pasisemti stiprybės prie Nepriklausomybės paminklo Karo Muziejaus sodelyje ir nusilenkti prie Nežinomojo Kareivio Kapo. Po iškilmų Karo Muziejaus sodelyje, šauliai ir šaulės nuvyko pasveikinti Vyriausį Karinių Pajėgų Viršininką Respublikos Prezidentą.

Dvidešimtmetį ašulių Sąjunga apvainikavo organizoutumu, drausmingumu, geru kariniu pasiruošimu. Buvo pademonstruota jėga, kuria ypatingai domėjosi svetimų valstybių karo atstovai.

* * *

Tai buvo laimingosios Šaulių Sąjungos sukaktuvinio birželio dienos. Jose buvo sukaupiama metiniai ir dešimtmetiniai darbų vaisiai.

Po dvidešimtmečio gražusis birželis, kaip visai tautai, taip ir Šaulių Sąjungai, virto baisyuoju birželiu. Tą gražiausįjį metų mėnesį Lietuvoje raudonieji ir rudieji okupantai apliejo nekaltu lietuviu

krauju, apnarpliojo vargais ir kančiomis, įvyniojo į nusiminimą ir neveltį, išgujo lietuvių iš gimtojo lizdo ir tėviškės padangės.

Paskutiniame 1940 metų birželio mėn. trečiosios savaitės "Trimito" numeryje Paleckis pareiškė, jog Šaulių Sąjunga nebus likviduota, bet bus pertvarkyta, kad atitiktų ateinančio laikotarpio santvarkai. Tai buvo pasakytas eilinis melas, kuriuo grindžiama ir visa bolševikinė santvarka.

To paties birželio pabaigoje buvo duotas įsakymas paskubomis likviduoti Šaulių S-gą. Sugriovė organizaciją, išniekino šaulines vėliavas, ginklus pavertė į laužą. Bet nesusmukdė šaulinės dvasios. Geriausiai ir naujausiai ginklai kiekviename būryje saugiai buvo užslėpti. Tikriausiai jie ir šiandieną nesurūdyję tebelaukia panaudojami Lietuvos išlaisvinimui.

Tai gi šis birželis reikia atžymėti kaip tryliktasis nuo Šaulių Sąjungos likvidavimo.

* * *

Tylų ir ramų ankstyvą birželio rytą 1941 m. Lietuva pasrūvo ašarose. Raudonieji pavergėjai be kaltės, žiauriausiais būdais nežmoni-

komis priemonėmis trėmė lietuvius nežinon. Tų tremiamųjų tarpe didžiausis nuošimtis buvo šauliai. Tikslų skaičių nustatyti neįmanoma, bet yra tikra, kad išvežtųjų tarpe yra tūkstančiai šaulių kuopų ir būrių vadų, Tarybų pirmininkų ir narių, keliolika tūkstančių veikliųjų šaulių. Arti pusės rinktinių vadų ištremti iš Tėvynės, kurios labui taip nuoširdžiai jie dirbo, visi jie dalyvavo nepriklausomybės kovose, dažnas savo kraują praliedamas.

Laisvame pasaulyje esą šauliai prisiminkime, kad tas baissis likimas prieš dvylika metų vieną karštą birželio dieną atskyrė juos nuo mūsų. Daugumas iš jų išseko fiziniai ir palūžo po sunkia vergijos ir kančių našta.

* * *

Kartu su pirmaisiais tekančios saulės spinduliais vieną 1941 metų birželio rytą virš Lietuvos vakarų sužė neįprastiniai garsai ir padangėje surūko gaisrai. Lietuviai laukė tos dienos, kada galėtų nusikratyti žiaurios raudonosios okupacijos. Todėl pirmąją karo dieną patriotiškasis jaunimas stvėrėsi užslėptų ginklų ir vijo azijatus iš krašto. Tų kovotojų eilėse didžiausią dalį sudarė šauliai. Ne tik Kaune nuo bolševikų priešinosi sukilėlių eilėse žuvo šauliai, bet ir tolimuose provincijos miesteliuose jų žuvo nuo vokiečių karių. Besitraukiančios raudonosios kariuomenės pėdomis šauliai griebėsi užslėptų ginklų ir ėmėsi apsaugos tarnybos. Daugumoje miestelių vokiečių pirmieji daliniai, sutikę ginkluotų vyrų grupę miestelyje, neišaiškinę jų susiorganizavimo priežasčių ir tikslų, juos nuginklavo ir čia pat turgavietėje ar prie šventoriaus sušaudydavo. Šimtai šaulių padėjo galvas nuo išeinančio raudonojo pavergėjo ir nuo ateinančio rudojo okupanto rankų.

Malonūs šauliai, ar mes dažnai prisimename, kad prieš dvyliką metų skaisčią birželio dieną, besitikėdami auštančia laisve, stojo su ginklu jos pasitikti ir žuvo mūsų organizacijos nariai—šauliai.

* * *

Praūžęs į rytus per Lietuvą karas kartu nusinešė lietuvių viltis į laisvą ir nepirklausomą gyvenimą. Rudoji okupacija pakeitė raudonąją. Slėgė lietuvių materialiai sunkumai dėl karo sunaikinimų ir okupacinės administracijos prievolių reikalavimo. Bet daugiausia kentėjimų uždėjo visos kitos priemonės, kuriomis buvo varžomas laisvės troškimas, lietuviybės pasireiškinimas,

SIAUBO DIENOS IR NAKTYS ŽEIMENOS PAKRANTĖSE

1941 m. gegužės dvidešimt penktosios popietė buvo skaidriai saulėta, maloni, o ir persunkta nenusakomu pavasariškuoju ilgesiu. Tą dieną 29-jo Šaulių Teritorinio korpo 179-oji divizija atsisveikino senelį Vilnių ir buvo pakelta žygin į Pabradės (Pažeimenės) vasaros poligoną.

Liūdni ir palengva žingsniau bataliono vado ir mano (adjutanto) žirgeliai Antakalnio gatvėmis. Mudu jojome 234-jo šaulių pulko vyrų gretose. Rūstūs vokiškieji karių šalmai vis dar priminė stangrias ir darnias Lietuvos kariuomenės gretas. Nepalaužiami dvasioje mūsų žaliūnai žengė tylūs, susimąstę, į priekyje žygiuojančius savo karininkus išmeigę pilną nerimo žvilgsnį.

Vilnių apleidžiančius lietuvių dalinius palydėjo kur ne kur nedrąsiai sustojusių miesto gyventojų būreliai. Mus taip pat piktai sekė pilnos pagiežos ir slapto džiaugsmo (kad pagaliau esame išsklaidomi iš

šviesos ir mokslo siekimas. Rezistencijos veikloje šauliai buvo ne paskutinieji.

Karo eigos rodyklė savo smaigalį iš rytų pasuko į vakarus. Ir štai 1944 metų birželio paskutinėmis dienomis rodyklės smaigalys prasiškerbė pro rytinę Lietuvo sieną ir smigo gilyn.

Nuo pakartotinai užplūstančio raudonojo maro persekiojimų apsaugoti ir jam priešintis, Lietuvos jaunimas pasirinko partizaninį veikimo būdą. Partizanų eilėse didelėje daugumoje buvo ir yra šauliai. Malonus skaitytojai, prisimink laisvoje spaudoje matytus iš partizanų gyvenimo vaizdelius, juose radai gal ir savo pažįstamų šaulių. Bet beveik kiekvieno partizano kepurėje pastebėjai šaulinės uniformos ženklelį — trikampį, skirtingą nuo karinės uniformos kepurės ženklelio. Ar tai nėra įrodymas, kad šauliai išėjo į Lietuvos girias ir kartu išsinešė Tėvynės meilę bei laisvės troškimą.

Šauliai, jauskime pareigą prisiminti, kad jau devinti metai kaip partizanas — šaulys Tėvynėje veda žūtbūtinę kovą už laisvę. Tūkstančiai jų kovoje žuvo.

Esą laisvajame pasaulyje išpaireigokime bent mažą dalį kovos pavergtoje Tėvynėje atsverti savo veikla laisvėje.

KPT. SIM. URBONAS

Vilniaus) miesto komunistinių padugnių ir žyduojančios daugumos akys.

Jau tolokai už šv. Petro-Povilo bažnyčios, iš vieno skersgatvio staiga išbėgo liesutė, kokios dvylikos metų mergytė. Žibučių puokštele nešina, ji prišoko prie jojančio bataliono vado (kapitono G.), ištiesdama mėlynžiedes gėles laikančią rankytę. Kapitono juodbėris kiek pasibaidė, sumesdamas kelis žingsnius pirmyn ir į dešinę. Mergytė tačiau nepasimetė: ji vikriai grįžtelėjo mano pusėn, akimirka lūktarėjo ir man ištiesė tuos mielus pavasarinus žiedelius... Nepajutau, kaip linktelėjau balne, kad pasiekčiau jos puokštę, kad paspausčiau tą mažą šiltą rankelę... Iš paskos su pirmosios kuopos vadu žygiuojąs politrukas (tas pats žiauriausias visame mūsų batalione) šlykščiai rusiškai susikeikė, kam gyventojai trugdą "raudonajai armijai" judėjimą... O aš tuo tarpu, senu įpratimu, žibučių puokštę užsikisau už perpetinio dirželio sagties.

Batalionas vėl ramiai žygiavo į tolumą, į artėjančio vakaro sūtemas, į nežinią... Ir šiandien, jau po dvylikos metų, aš vėl prisimenu aną tragiškąją simboliką, kad ta mergaitė bataliono vadui skirtąsias žibuokles įteikė man. Kapitonas G. jau seniai, kaip partizanų vadas, ilsisi lietuviškųjų žibučių žemėje, o man likimo yra lemta, nors ir labai kuklius, anų klaičių prisiminimų likučius, lyg tą žibučių puokštelę, perduoti mūsų mielojo KARIO skaitytojams.

Pamesta uniforma

Įtemptas žygis tęsiamas visą naktį. Pulko daliniuose buvo galima jauti ryškus bolševikinio aktyvo nervingumas, perdėtas atsargumas, ar net savotiška baimė. Visi pulko komisaro pavaduotojai, kūrų politrukai ir komjaunuoliai, raiti, dviračiais ir pėsti, bei perstogės zujo nuo vieno žygio voros galo iki antrojo.. Jie nuolatos painiojosi tarp karių gretų, visa atkakliai stebėjo, klausėsi, žvalgėsi. Po kiekvieno mažojo poilsio daliniams pakilus, jie plačiai apuostinėdavo visą postovio aplinkumą: išlandydavo kiekvieną krūmą, apžiūrėdavo visus pakelės griovius, artimiausias pamiškes bei gyvenvietes. Visur

jiems vaidenosi kontrrevoliucija, sabotazas; jieškojo, ar neras kur pamestų kokių daiktų, ginklų, aporangos. Po keletą kartų tikrindavo dalinių sudėtį, beprasmiškai vargindami, stačiai terorizuodami lietuvius karininkus, puskarininkius ir visus "raudonarmiečius".

Antrojo žygio dieną, apie 10 val., sustojom didžiajam poilsui. Pastovio vieta buvo parinkta labai gudriai: beveik iš trijų krypčių mus supo Žeimenos upės vingis, o likusį šoną, neva taktinio budrumo sumetimais, stropiai saugojo pulko komjaunuolių gauja, vadovaujama dalinių politrukų, vien tik formaliu mūsų karininkų priedangoje.

Diena buvo nepaprastai graži, saulėta. Turėdami valandėlę laisvalaikio, mudu su bataliono vadu nuėjome prie pat upės. Vandens paviršius skaisčiai raibuliavo ryto saulėje. Pakrantės žilvičių, alksnelių ir lazdynų šakose džiaugsmingai suposi suvėlavusio pavasario žaluma, skraidė, čiułbėjo paukščiai. Mudu su kapitonu basomis kojomis vaikščiojome paupio pievelės lygumoje. Tylūs, susikrimtę sunkiai begalėjome pakelti visą tą mieląją nubudusio pavasario poeziją...

— O, kad taip mes, Simanai, dabar žygiuotume į Gaižiūnų poligoną... Aplinkui čia skambėtų vyrų dainos, siautėtų visokios išdaigos, lietysi tikras kareiviškas nuoširdumas. O dabar...

Minutę antrą aš nebepajėgiau vadui nieko pasakyti. Kažkoks bukas fizinis skausmas staigiai sugniaužė širdį. Visa ši pavasariškoji grožybė pasidarė karti, stačiai nebepakeliama. Vaizduotėje skaudžiai smėstelėjo nepriklausomoji praeitis, nesulaukiamas naujo karo laukimas ir Vilniuje Dievo valiai pasilikusi mano šeima (Kapitonas G. buvo viengungis, taigi, šiuo atveju šimtą kartų laimingesnis). Čia iš kiekvieno pašalio mus visus stebėjo neregima NKVD akis, mus buvo visai apraizgę raudonojo voro siūlai, o kruvinas mongoliškas Demoklo kardas dieną naktį siaubingai kybojo virš mūsų galvų. Vienintelė paguoda ir nepaprastos jėgos bei kantrybės šaltinis tebuvo glaudus dvasinis ryšys su mūsų vyrais, su savo bataliono devyniasdešimt procentine dauguma. Jis reiškesi užčiauptomis lūpomis, daug sakanciais pažvelgimais, visišku pasitikėjimu ir kiek tiktai galima pasirengimu sutikti besiartinančią

audrą. O iki to laiko visomis jėgomis stengtis išsilaikyti draugėje ir šaltu protu kontroliuoti karštas, okupanto kartybėmis perpildytas širdis. Visa ši giliai psichologinė būseną, šie bolševikiniam mulkiams sunkiai išvelgdami ar net nesuprantami dvasiniai ryšiai lietuvių karininkų su savo kareiviais — buvo Lietuvos kariuomenės moralinio auklėjimo išvada. Tai buvo mūsų pažiba ir pasididžiavimas, kurių Maskvos bernai per tuos vienerius metus nebepajėgė jokiomis priemonėmis išrauti iš lietuvių kario širdies, dar tebeplakančias nors ir po raudonarmiečio uniformą. Mūsų korpe sovietų įvestas kreipimasis į valdinius bei viršininkus: "drauge viršila", "drauge leitenante", "drauge kapitone" — iš esmės labai atitiko esamą būseną. Visi, karininkai ir kareiviai buvome baisaus likimo draugai.

Taigi, mes tuomet dar buvome
M E S . . .

— Na, o kas naujo "vakarų fronte", Pranai, — sunkiai išspaudžiau pro dantis klausimą savo bataliono vadui, tik jau be jokios baimės, nes buvome vienu du, toliau nuo visų pulko komunistinės gaujos šunelių.

— Velniava... Laukimas ir žinios, kad gegužės pimojoj pusėje... kaip matome, nepasitvirtino. Dabar — išgrūda į poligonus, apsupa geležiniu žiedu. Suardomi beveik visi buvusieji ryšiai... Nieko nežinau... Gal vėl kas nors bent kiek susiklijuos, kai įsikursime poligone.

Kai sekančią naktį pasiekėme poligono vietovę, miškuose prie Žeimenos upės, naktis buvo biauariai šalta. Tik po keleto valandų, visoje toje tarybinės santvarkos netvarkoje ir politinių vadovų organizacinio nebesusigaudymo chaoso, šiaip taip savo batalioną suguldėme nakvynei atvirame ore, be jokių palapinių. Kažkokių šiaudagalių krūvoje su kapitonu numigo-me gal porą valandų. Vos saulei patekėjus, batalionų vadus jau šaukia pulko komisaras, dar tebesėdįs savo automobilyje. Jo tamsus veidas ir rudos, žiurkę primenančios akys — nieko gera nežadėjo.

— Ar draugams vadams žinoma, kad vakarykščio didžiojo poilsio vietovėje, ant upės kranto, yra rasta vieno mūsų pulko raudonarmiečio uniforma, be ginklų... Tai baisus raudonosios armijos išdavimas! Tai kontrrevoliucija! Tai fašistinių šnipų darbas! Tai šitaip jūs rengiate raudonarmiečių kovingumą ir politinį budrumą?...

Žmonėms sukilus ir rengiantis pusryčių, ši žinia, lyg staigiai už-

Juozas Mikštas

DEKORATYVINIAM BERŽELIUI

Berželi, mano krašto emigrante,
Kodėl gegužy tu meti pageltusius lapus? *)
O gal žinai, o gal ir tu supranti,
Kad vėjas tau pavasario čia niekad neatpūs.

Ten šiaurėje, viršūnėj tavo bočio,
Aną pavasarį kukavo gegužė labai liūdnei...
Ir greit užplūdo kraštą kraugeriai besočiai,
Ir man reikėjo iškelti iš tenai.

Čia nieko neradau, kas tėviškę primintų.
Matau tave, bet tu čia toks nesavas ir skurdus.
Ir aš jaučiuosi čia kaip medis persodintas,
Sapnuodamas gimtų laukų vaizdus.

Aš patikėti negaliu, kad čia apsipratai, berželi,
Nors moja tau kaimynė—palmė išdidi.
Ir aš prisiminimuose matau tėvynės girią žalią,
Jos ilgesio nesutalpindamas širdy.

Bet gera prie tavęs pabūti, padūmoti...
Ruduo... Aplinkui siaučia begalinė dargana.
Dar nežinia kur aš surasiu savo paskutinę stotį,
O tau ši žemė bus jau amžina...

Australia, 1950 m. gegužis

*) Iš Europos atvežtieji dekoratyviniai medžiai čia meta lapus šio krašto rudens metu, t. y. gegužės mėn. Visa šio krašto augmenija amžinai žaliuoja, bet toji žaluma europiečio akimis žiūrint yra slegiančiai geltona.

siplieskusi žibalo liepsna, nejučiomis perbėgo visą paniurusį mūsų pulką. Prasidėjo neregėtas politrukų ir visų jų šnipelių zylojimas. Jis koncentravosi prie patogiai iš anksto įrengtos "draugo komisaro" palapinės, prie jo blizgančio automobilio. Enkavedistas (bene iš Vilkaviškio) žydelis Jecovskis, ta mūsų divizijos pabaisa, tą rytą siuntė tarp pulkų štabų ir dalinių visoje savo didybėje. Prasidėjo nesibaigiantieji dalinių sudėties tikrinimai, apklausinėjimai. Apie tvarkingą stovyklos įsikūrimo darbą negalėjo būti nė kalbos. Mano kapitonas vaikščiojo išviršiniai piktas ir rūpestingas vado pareigomis, o dvasioje — šelmiškai linksmas ir patenkintas. Aš tai gerai pastebėjau jo savotiškam paakių trūkčiojime, pasikeitusiam jo veido rausvume.

Šis simbolinis kario dingimas — buvo pirmas skambutis visiems raudoniesiems rachitikams, ko vertas jų tas visų metų lojimas ir "auklėjimas". Tai buvo ženklas, kaip pasielgs visas mūsų korpas raudonajam ir rudajam šunims susipjovus... Raudonųjų "komandirų" ir politrukų pasiūtymas buvo juo didesnis, kad pasirodė, jog nė

vieno žmogaus pulko sudėtyje netrūko, kad palikta uniforma — dar nėra išnykęs karys. Ši aplinkybė genialiems, Stalino apšviestiems protams buvo dar paslaptingesnė. Prasidėjo aprangos sandėlių tikrinimas, tiek nuolatiniame pulko buveinėje Vilniuje, tiek poligono at-sargose...

Tas tikrinimas galbūt tęsėsi ligi istorinės birželio 22-sios dienos...

Įsikuriame...

Pulko stovyklos tvarkymosi darbais ėjo tuo pačiu netvarkingumu, apatija. Gilaus nepasitikėjimo dvasia gaubė šimtus vyrų, beprasmiškai knibždančių negailestingai kertamų miškelių pavėsingam priglobytyje. Pirmiausia buvo įrengiamos "raudonosios aikštelės", su šlykščių Kremliaus balvonų iškamšomis, su komjaunuolių priterliojamais sieniniais "laikraščiais", su raudonosios armijos galingumą vaizduojančiomis grandiozinėmis diagramomis.

Taigi, nepasitikėdama 29-uojų korpu, rusų vadovybė lietuviškuosius pulkus išblaškė į du poligonus: 184-ją diviziją į Varėnos, o mūsų 179-ją — į švenčionėlių-Pabra-

dės (arba kaip mes jį trumpai vadino Pažeimenės) poligoną. Mūsų divizijos pulkai (215 šaulių pulkas, 234 š. p., 259 š. p. ir visos kitos pagalbinės divizijos dalys) vėl gi buvo sugrūsti išretintuose miškeliuose, Zeimenos upės vingyje. Pati upė šioje vietoje, nors ir neplati, yra gan gili ir sriani. Aplinkui mus buvo išdėstytos rusų motorizuotos, pėstininkų ir artilerijos dalys. Karo atveju mūsų padėtis atrodė beviltiška.

Stovyklos kūrimosi darbai ėjo vėžio žingsniu. Jau nekalbant apie dvigubos vadovybės (politinės ir karinės) nesąmonę (mūsų pulko vadu buvo plk. Rajeckas, malonus, geras žmogus, o komisaru — kažkoks ten sovietinės Ukrainos deputatas Razin, klastingas, gudrus rudakis, komunistas. Jei pulko vadas ir visi rikiuotės karininkai buvo atsakingi už sklandų ir greitą pulko stovyklos susitvarkymą, už dalinių karinį mokymą, tai "draugas" komisaras, su savo politrukų ir komjaunuolių gauja, be persto-gės organizavo vadų ir komjaunuolių mitingus, karstė ant medžių ir lentgalių raudonuosius skarmalus, rašinėjo visokius "šlovinius" šūkius, piešė ir kabinėjo "tėvelio" Stalino atvaizdus, visaip trukdydami stovyklos tvarkymosi ir pulko mokymo darbus), — stovyklos darbams trūko pačių būtiniausių statyboms medžiagų bei paprasčiausių įrankių. Kas patikės, kad pvz. mūsų pulke dažnai matydavai tokį vaizdą: mūsų vyrai, susiradę kur miške dar nuo Pirmojo Pasaulinio karo laikų rūdžių suėstą vielą, ir pasidėję ją ant akmenų, kitu akmeniu pastarąją išlygina ir kapoja į "vinis", dalinio ginklų sandėlio stogui dengti... Galingai raudonajai armijai trūko net paprasčiausių vinių... Statybinei medžiagai buvo be atodairos ir jokio plano kertamas jaunas miškelis, o visame batalione tebuvo vos keletas atšipusių kirvių, kuriuos taip pat tekdavo akmeniu pagalasti... Dienomis ir naktimis vyrai buvo skiriami miško medžiagai gaminti ir vežti. Pulko gurguolės arkliai buvo visiškai nuvaryti nuo kojų. Pagaliau, išsvarginti, nedamigę kareiviai nakties metu ir pakinktus bet kaip ant arklių užmesdavo. Labai padaugėjo įvairūs nutrynimai, ir didelis arklių kiekis kuriam laikui išeidavo iš rikiuotės gydymui. O vaisių ir tvarsliaivos taip pat be galo trūko. Nekartą pulko komisaras apsiputojęs grasino batalionų vadams teismu už sabotazą, kad pasidarė nedarbingas negirdėtai didelis gurguolės arklių procentas. O tuo tar-

pu pašaro irgi buvo maža, ir tai dažniausiai vien kažkokie "stachanovietiška" supresuoti purvini šiaudagaliai...

Bene po poros savaičių, stovyklai jau šiaip taip apsitvarkius palapines ir tebetęsiant nesibaigiančius statybos darbus, pulkui pritrūko duonos... Jos vietoje kareiviai gaudavo kažkokių karčių, supelėjusių sausainių... Vyrų ir vadų kantrybė buvo išstatyta sunkiausiam bandymui. Kareiviai eilėje prie virtuvės pradėjo atvirai murmėti ir tyčiotis iš raudonosios armijos "turtingo" aprūpinimo... Net ir politrukai su komjaunuoliais, lyg tie nusikaltę šunes, neturėdavo kur dėti akių. Žmonių nuotaika buvo lygi nuliui. O tuo tarpu visi "džiaugsmingai" pasirašėme vidaus paskolos lakštus, kad dar daugiau sustiprintume raudonąją kariuomenę... O tuo tarpu Lietuvos komunistų laikraščiai bliovė:

"Prie buržuazinės santvarkos darbininkų ir valstiečių sūnūs ėjo karinę prievolę atlikti su didžiausia širdgėla, su verksmais, nes ėjo tarnauti kapitalistų interesams, būti priverstiems eiti prieš brolius, kovojančius dėl išlaisvinimo. Dabar Lietuvos jaunuoliai, vykdamai prisirašyti į karinius punktus, labai džiūgauja, galėdami būti nenugalimos raudonosios armijos karių eilėse"...

Pulko ginklų sandėlio ir atsarginių palapinių statyba buvo varoma sustiprintu tempu. Komisaras Razin vadų susirinkimuose grasino: jeigu iki birželio 25-sios palapinės

Juozas Almis Jūragis

TĖVIŠKĖS ŠV. JONAS

Mano tėviškė prie kelio,
Mano tėviškė prie upės.
Pakely žali berželiai,
Paupy žilvičiai supas.

Mano tėviškėj — lelijos,
Mano tėviškėj — aguonos,
O prie tilto toks nulijęs
Saugo upę Šv. Jonas.

Šv. Jono veidas liūdi —
Labai rūpi Šv. Jonui:

Upė ašarų priplūdo,
O banga krauju raudona.
Teką upė nusiminus,
Net žilvičių širdys sopa,
Kad pakrančių pievas mina
Svetimų žirgų kanopos.

Kaimuose vis girgžda svirtys,
Tyrą vandenį kai semia,
Kad lengviau lietuviui mirti,
Neg gyvent pavergtoj žemėj.
Upėm ašaros ten plaukia,
Upės ten krauju raudonos.
Rymo liūdnas ten ir laukia
Laisvės grįžtant Šv. Jonas.

nebus baigtos, tai vadai bus išmesti gulėti ant plyno lauko, o pašauktieji atsarginiai užims jų palapines. Mat, buvo jaučiama, kad birželio pabaigoje pulkas pasipildys iki karo meto etatų...

Artėjo siaubinga birželio 15-oji...
(Bus daugiau)

PREZIDENTO EISENHOWERIO SVEIKINIMAS

Baisiojo Birželio įvykių minėjimo proga, Pabaltijo Laisvės Komitetą sveikino Amerikos prezidentas DWIGHT EISENHOWER'is. "Amerikos Balsas" radio bangomis tą aišką perdavė į Lietuvą. Jo turinys yra šis:

Prašau priimti mano nuoširdžiausius sveikinimus, ruošiant jums paminėjimą tragiškųjų 1940-1941 metų įvykių kada Sovietų Sąjunga, laužydama iškilmingas sutartis, pasigrobė Baltijos Respublikas Etsiją, Latviją ir Lietuvą.

Po to, neteisėtai inkorporavusi šias šalis į Sovietų Sąjungą, pradėjo deportuoti ir likviduoti stambius skaičius šių kraštų piliečių.

Šios agresijos ir teroro skriaudos giliai jaudino Amerikos žmones. Visa tai atsispindi mūsų pastovioje politikoje, toliau pripažįstant nepriklausomų Pabaltijo valstybių diplomatinis atstovus, o kartu ir mūsų puoselėjamą viltį, kad šie kraštai vėl gyvens laisvėje.

Širdingai — DWIGHT D. EISENHOWER.

MŪSŲ ŽUVUSIEJI IR MIRUSIEJI

A. a. Valentina Tomkienė

Skaudi žinia birželio pirmąją dieną staiga paplito Great Necko lietuvių bendruomenėje: širdies liga netikėtai mirė Valentina Tomkienė, kurios vyras, Lietuvos kariuomenės majoras, Juozas Tomkus (1926 m. buvęs KARIO redaktorius) buvo pirmoji bolševikinio teroro auka Lietuvoje, Kauno kalėjime 1940 metais.

Valentina gimė 1898 m. gruodžio 19 d. Šadrinske, Rusijoje. Gimnaziją baigė Ekatenburge 1915 m. Gamtos mokslus studijavo Peterburge, o 1919 m. ištekdėjo už leitenanto Juozo Tomkaus, tuometinio Sibiro lietuvių bataliono karininko. Velionė išgyveno daug nelaimių ir skaus-

mų karo ir revoliucijos metu, o ypač bolševikams jos vyrą Juozą uždarius kalėjiman, kuriame jis išbuvo apie 9 mėnesius. Šiuo metu gimė pirmoji Tomkų dukrelė Birutė, kuri mi-

Valentina Tomkienė

Skaudi, baisinga Valentinos vedybinio gyvenimo pradžia rusijos revoliucijos audrose, vyro mirtis kalėjime 1940 m. ir apleidimas Tėvynės 1944 m., vėl grįžtant čia bolševikiniam burliams, — lemiančiai sukrėtė Valentinos sveikatą ir buvo svarbiausia jos staigios mirties priežastimi.

Į JAV su vaikais Tomkienė atvyko 1949 m. gruodžio mėn. Sūnus Vaidevutis atvyko žymiai vėliau, o Mindaugas 1952 m. liepos mėn. išėjo JAV armijon. Jis tarnauja Signal Corp ir šiuo metu yra Korejos fronte. Jis drauge su kitų Jungtinių Tautų vyrais kovoja prieš tą patį priešą, kurio suterorizuotas žuvo jo tėvas mjr. Juozas Tomkus. Į motinos laidotuves Mindaugas nebuvo išleistas...

Valentinos Tomkienės kūnas buvo pašarvotas Fliedner koplyčioje, Great Necke. Laidojo Šalinskas iš Wood Haven. Laidotuvės įvyko birželio 5 d.

Ilsėkis ramybėje, Valentina, Amerikos žemėje, kurion atsigulti tu tikrai nesitikėjai.

S. U.

NEW YORKE PAMINĖTI TRAGISKIEJI BIRŽELIO ĮVYKIAI

Tragiškiesiems 1940 ir 1941 metų birželio 14-15 dienų įvykiams prisiminti 8. m. birželio 13 d. 8 val. vakare Irving High School salėje, Manhattan, N. Y. įvyko viešas trijų Pabaltijo tautų—estų, latvių ir lietuvių—minėjimas. Minėjimą rengė Pabaltijo valstybių Laisvės Komitetas. Vadovavo, nes šiais metais iš eilės taip išpuolė, estas Lecnardas Vahteris.

Minėjimas susidėjo iš dviejų dalių: politinės ir meninės.

Pasakyta eilė kalbų, kurių tarpe klausytojų įdomiausiai išklaudyta lietuviu Dr. M. Devenio papasakojimas savo pergyvenimų bolševikinėje koncentracijos stovykloje prie Vorkutos. Priimta atitinkama rezoliucija, ypatingai paremianti kongresmano Charles J. Kersten iniciatyvą sudaryti Kongreso Komisijai Pabaltijo valstybėse sovietų įvykdytai agresijai išaiškinti.

Meninę dalį išpildė estų vyrų choras, latvių mišrus choras ir lietuvių solistė V. Jonuškaitė-Zaunienė-Leskaitienė, puikiai sudainuodama progai pritaikytas kelias lietuviškas dainas.

Nemaža mokyklos salė dalyvių buvo beveik užpildyta.

rė susirgusi, tėveliui dar tebesant kalėjime. Į Lietuvą Tomkai grįžo 1920 m. Čia jie išaugino sūnus, Vaidevutį, Mindaugą ir dukrelę Liuciją.

Buvusiojo KARIO redaktoriaus Juozo Tomkaus gyvenimo draugei

VALENTINAI TOMKIENEI

mirus, giliai sujaudinti nuoširdžiausią užuojautą reikiame: Liucijai Tomkutei, Mindaugui Tomkui (esančiam Korėjos fronte), Vaidevučiui Tomkui, visiems giminėms, artimiesiems ir Tomkų šeimos bičiuliams.

KARIO REDAKCIJOS ŠTABAS

Mielai Mamytei netikėtai mirus, buvusiai mūsų choristei, sesei

LIUCIJAI TOMKUTEI,

tariame nuoširdžiausios užuojautos žodžius. Nusiramimasis, išvermė ir skaisčios ateities viltys telydi Tave jaunatvės gyvenimo dienomis.

GREAT NECKO LIETUVIŲ VYRŲ CHORAS

ORGANIZACIJA – GINKLUOTŲ PAJĖGŲ ŠARVAS

JAV KARINIS ORGANIZAVIMAS

Sveikas karinis dėsnis sako, kad prieš veikiant reikia įvertinti padėtį. Juo sekdami, peržvelgsim esamą karinę organizaciją J. A. Valsitybėse.

Po kiekvieno karo amerikiečiai papratę atlyžti, atsileisti organizaciniu atžvilgiu. Tik sekantis karas vėl sukelia energiją ir duoda impulsą pradėti valyti namus. Kiekvienas turėjęs ryšio su karine sistema žino, kaip ji pasidaro galingesnė net ir už tuos žmones, kurie ją sudaro, kaip įrankis pasidaro valdovu. Praeito karo metu Amerikos karo mašina veikė braškėdama. Jai buvo daroma begalės priekaištų dėl vėlavimo, neveiklumo, eikvojimo, nepaslankumo, perdidelės asmeninės sudėties. Toks buvo jos bendras įvertinimas. Detalės pasakytų daugiau.

Karinis Perorganizavimas 1942 m.

Atviras pripažinimas, kad būta blogos organizacijos, yra 1942 metų kariuomenės perorganizavimas. Iki 1942 metų organizacinę struktūrą sudarė dalys ir štabas. Generalinis štabas, kuriam teko ir koordinacinis (derinimo) darbas, išaugo iki 400 karininkų, neskaitant žvalgybos tarnybos. Reorganizacija buvo atsisakymas nepaslankaus štabo, įkuriant vadovybes. Dingo oro jėgų korpo viršininkas, atsirado oro pajėgų vadas (vadovaujantis generolas). Panaikinta Vyriausia Vadovybė, atsirado Sausumos Pajėgų Vadas. Vienon vadovybėn — vadovaujančio generolo — buvo sujungti įvairūs tiekimo būriai. Ir Generalinis štabas, atleistas nuo vadovavimo darbu, buvo sumažintas iki 177 karininkų, iš kurių 121 dirbo tiesioginį Generalinio štabo darbą, planuodami operacijas.

Tuo buvo pripažinta, kad Generalinis štabas nesugebėjo koordinuoti karinių pastangų, kad pagrindinė karinės organizacijos dalis buvo nepajėgi administruoti karą.

Padalinta Vadovybė

Napoleonas mokė, kad kare niekas nėra taip svarbu, kaip viena vadovybė. Tą patvirtina ir Clausevitz: "Karo teatre turėtų būti tik viena vyriausia vadovybė".

Tačiau nežiūrint tokio aiškaus principo kaip viena vadovybė karo

metu, praeitas karas buvo amerikiečių kariautas visiškai to principo nesilaikant. To pasekmė Pearl Harbor tragedija ir visa eilė kitų įvykių iki pat karo galo. Keturių metų karo audroje, šimtuose mūšių laukuose piktoji Pearl Harbor dvasia skraidė virš kovojančių. "Atrodo lyg karinė vadovybė nusprendė suskaldyti ir nugalėti — suskaldyti savo jėgas, o ne priešą". Į tris dalis padalinta ir derinama vadovybė tarp armijos, laivyno ir oro pajėgų, Ramiojo Vandenyno mūšiuose buvo vadinama "nesuderinti balsai".

Toks nesiskaitymas su pagrindiniu karinės organizacijos dėsniu buvo ryškus ne tik Pacifike. To pavyzdys buvo Europos karo teatre nepriklausomos oro pajėgos. Iš oficialių pranešimų dar ir dabar negalima susigaudyti ar išsikelti Afrikon ir Normandijon laivyno daliniai priklausė armijos vadovybėms.

Vietoj viešai prisipažinti, kad vadovybės skaldymas egzistuoja, yra kalbama apie "jungtinę vadovybę" (joint command). Jungtinė vadovybė reikštų, kad kiekvienas vadas vadovauja visoms jungtinėms pajėgoms. Tačiau mūsų atveju, faktai rodo, kad kiekvienas vadas vadovavo tik savo pajėgoms.

Kyla klausimas, kas yra ta priežastis, kad vienos vadovybės principas yra taip vengiamas amerikiečių ginkluotose pajėgose. Toki atsakymai kaip: kiekviena ginklo rūšis yra išdidė, jose esama daug egoizmo, tarp armijos ir laivyno esama labai seno antagonizmo ir t.t. yra per aiškūs ir per lengvi. Priežastis turi būti daug giliau, gal net nesurandama. Jos ir neieškosim.

Komitetai.

Istorijoje nėra žinių, kad posėdis ar konferencija atstotų gerą karo vadą. Napoleonas yra pasakęs: "Vadas, kuris mėgina semtis išminties ginčiuose ir posėdžiuose, visais laikais pasieks to paties rezultato, būtent: darys blogiausią sprendimą, karo metu nedrąsiausią arba, jei norite, išmintingiausią". Tačiau praeitas karas buvo vedamas posėdžių.

1941 metais gen. Arnold pasakė: "Jungtinė armijos ir laivyno Taryba turi visus komiteto trūkumus, o

klaidingumas vesti karą per komitetą yra įrodytas Anglijoje". Tas buvo žinoma dar karui neprasidėjus, o vis tik mes kariavome vadovaujami jungtinių štabų viršininkų (joint chiefs of staff). Kadangi kiekvienas iš trijų štabų viršininkų individualiai vadovavo savo ginklo rūšiai, neperduodamas savo autoriteto visam štabui, tai jungtinis štabas buvo niekas kitas kaip padalinta vadovybė. Spręsdami problemą jie tardavosi, nesudarydami vienalyčio kūno. Sprendimas būdavo gaunamas derantis ir susitariant, taigi faktinai būta "vadų pasitarimo" (conference of commanders).

Toks vienalytės vadovybės trūkumas atspindėjo ir visoj karinėje organizacijoje: jungtiniai komitetai strategijai, karo planams, tikimui, ginklavimui ir įvairioms administracijos šakoms. Karui pasibaigus spauda skelbė karo departamento sąrašą iš 392 komitetų, pakomitečių, tarybų ir komisijų, kuriose buvo atstoavujama armija ir laivynas. Kitomis žiniomis jų būta daugiau 2000.

Pagal Napoleoną ir Clausewitzą energija yra augščiausia vado būdo savybė. Nežiūrint visų dorybių, komitetas neturi energijos. Sanbūriai svarsto, derasi. Derybų pasekmė, kompromisas. Derybos ir nuolaidos yra lygu delsimui. Tas gal galima administracijoje, bet ne vadovybėje. Komitetų padaryta žala buvusiam kare, reikia manyti, buvo žymi.

Lygiagretiškumas ir eikvojimas.

Eikvojimas, aišku, nepriklauso vien tik pastangų lygiagretiškumo, jis yra bet kurio organizacinio trūkumo kartus vaisius. Tačiau eikvojimas, kilęs iš lygiagretiškumo, patentuotas, išmatuojamas kiekis, todėl natūralu juos abu jungti.

Yra trys pagrindinės lygiagretiškumo sritys: tyrimų, aprūpinimo ir veiksmų arba operacijų sritis. Ir armija ir laivynas atskirai vykdė tyrinėjimus, ypatingai apie oro ir amfibinę techniką. Abi ginklo rūšys pasiekė labai daug nežinodamos viena, ką daro kita. Tas pat įvyko bevystant tolimuosius bombonešius. Sakoma, kad lygiagretiškumas, perstatant B-24 lėktuvą, kainavo 10 milijonų, o automatiškai užsita-

sančio gazolino tanko patobulinimui tuo būdu be reikalo išleista net 25 milijonai dolerių.

1945 metais prezidentas Trumanas savo pareškime pažymėjo: "... Nei Karo Departamentas, nei laivyno Departamentas nesugebėjo pašalinti viso lygiagrečiųskumo net savo pačių organizacijoj". Kiek lygiagrečiųskumas kaštavo, neįmanoma apskaičiuoti. Kalbama apie neleistą paskelbti vieno armijos teikimų direktoriaus raportą dėl lygiagrečiųskumo išlaidų, viršijančių 1 bilijoną dolerių. Yra žinomi pavyzdžiai, kad lygiagrečiųskumas medicinos personalo ir įrengimuose yra kainavęs 201 mil. dol., didžiausia žinoma suma atskiroje karinėje srityje.

Lygiagrečiųskumas operacijose yra sunkiai susekamas. Savo metu buvo karčiai juokaujama apie sąjungininkų Tuniso operaciją: "Nė vienam kare nėra buvę tiek mažų vadovaujamų ir tiek daug vadovaujančių". Tas didele dalimi priklausė padalintos vadovybės. Armijos ir laivyno atskiras administravimas reikalavo turėti lygiagrečias vadovybes ir administracijos struktūras. Prie Washingtono, Anacostia vietovėje, armija ir laivynas turėjo gretimus aerodromus su atskirais įrengimais ir atskiru personalu.

Karo pradžioje generalinis štabas (general staff) dirbo lygiagretų darbą vyriausiai vadovybei (general headquarters) ir atvirkščiai. Įvairiuose karo teatruose gen. štabas tęsė lygiagretų darbą teatru štabams. Dar nėra surasta būdų išvengti funkcijų lygiagrečiųskumo tarp gen. štabo ir armijos štabo. Vienas Britų karinis žinovas (Fuller) sako, kad generalinis štabas turi palinkimo virsti popieriniu aštunkoju, kurio čiulptuvai sugeba įlipti į visus karinio darbo kampus. Savo viduje jis išauga į struktūrą, kuri pradeda dirbti lygiagretų darbą jau veikiančiai organizacijai. Kaip jau buvo minėta, 1942 metų perorganizavimas sumažino gen. štabo 400 narių pusiau. Tačiau 1944 metais lapkričio mėn. gen. štabas jau turėjo vėl 500 karininkų, kurių didesnė dalis dirbo lygiagretų darbą, atliekamą įvairių kitų įstaigų.

Varžybos

Varžybos — konkurencija yra geras dalykas gyvenime, prekyboje, sporte. Tačiau ten, kur visi veiksniai dirba vienam tikslui, yra pagaiduotinas pastangų vieningumas.

Viso praeito karo metu niekad nebuvo aišku, ar armija ir laivynas nepaliks vienas kito kautynėse su priešu. Tą pat, tik mažesniame laipsnyje, galima būtų pasakyti ir apie oro pajėgas. Šitų skirtingų tarnybų taisyklė buvo varžybos, bet ne bendradarbiavimas.

Skirtingos ginklų rūšys pešėsi dėl žmonių, dėl išteklių, dėl transporto; jos vogė viena kitos tiekmenis ir ypač pešėsi dėl "atitinkamos vietos saulėje".

Tarp jų vyko varžybos ir tyrimų srityje.

Dėl šito visko daugiausia tektų kaltinti blogą organizaciją. Pats vyriausias organizacijos uždavinys yra apriboti žmogaus silpnybes. Neleisdama dvigubos atsakomybės, sukurdamą vienalytę vadovybę, organizacija pašalina priešastis ir progas tokiems konfliktams. Antra vertus, bloga organizacija yra tik žmogiškų klaidų iškvietimas.

Kontrolės apimtis

Kalbant apie kontrolės apimtį turima galvoje skaičių pavaldiųjų, kuriuos vadas gali veiksmingai prižiūrėti. Pagal Wavell ir Hamilton jų neturėtų būti daugiau kaip šeši. Clausewitz yra dosnesnis, jis sutinka su aštuoniais ir kai kuriomis aplinkybėmis su dešimčia. Amerikiečių tiekimo tarnybos vadovėlis sako: "Atskirų asmenų ar vienetų, tiesioginiai priklausančių viršininkui, skaičius negali būti didesnis už kiekį galimą darniai ir veiksmingai derinti ir vadovauti. (Pastaba: Patyrimas rodo, kad vienam viršininkui turi priklausyti ne daugiau kaip septyni asmenys. Ten, kur vadas turi štabo viršininką, vykdytoją ar padėjėją derinimo ir vykdymo uždaviniams, leidžiama turėti 10 ar 12 priklausančių asmenų".

Karui prasidėjus, armijos štabo viršininkas turėjo savo priklausomybėje 57 vadus. 1942 metų perorganizavimas sumažino tą skaičių iki 21. Bet vėliau jis vėl pakilo iki maždaug 30. Tiekimų viršininkas turėjo taip pat apie 30 jam tiesiog priklausančių asmenų. 1944 metais oro pajėgų vadas turėjo tiesioginiai prižiūrėti 46 asmenis, sausumos pajėgų vadas — 27, išskyrus "armijas ir kitus vienetus ar pajėgas".

Joks karinis žinovas nesutinka, kad vadas galėtų veiksmingai vadovauti daugiau kaip 12 pavaldiųjų. Iš viso šito seka vienintelė galima išvada, kad Amerikos karinės

organizacijos pagrindinės šakos, dėl blogos organizacijos, buvo neveiksmingai vadovaujamos.

Pasekmės.

Didžiausia garbė įgijama pasiaukojant. Kas gali būti garbingiau žmogaus gyvenime, kaip mirti narsiai bekovoiant už savo kraštą. Bet ta mirties auka turi būti reikalinga, kad tai nebūtų beprasmiškas žmogaus žuvimas dėl savitarpio nesutarimų ar blogos organizacijos.

Yra įprasta sakyti: "Mes laimėjome karą, taigi mūsų organizacija, vadovybė, administracija yra pati geriausia". Tas faktas, kad mes laimėjome karą, įrodo tik vieną — mes laimėjome karą ir daugiau nieko. Bet tuo dar neįrodoma, kad karas buvo laimėtas tada, kada jis turėjo būti laimėtas, ar tuo, kuo jis turėjo būti laimėtas. Faktas, kad kas nors buvo padaryta, dar nereiškia, kad buvo padaryta teisingai ir gerai.

"Padalintas vadovavimas, lygiagretūs štabai, komitetų kontrolė, prarijo kiekius žmonių, kuriuos būtų buvę galima panaudoti geriau. Padalintas vadovavimas, komitetų derybos, varžybos ir vien tik tam sunaudotas skaičius žmonių reikė laiko eikvojimą. Žmonių jėgos eikvojimas sumažino jėgą, kurią būtų galima nukreipti į priešą. Delsimas didina uždavinio apimtį. Padidėjęs uždavinys reikalauja medžiagos. Padidėjęs medžiagos poreikavimas didina žmonių jėgos kiekį reikalingą gamybai, mažina žmonių jėgos kiekį naudojamą veiksmams su priešu ir didina delsimą. Šitos priešastys, turi būti aišku, vystosi į neužbaigiamą ir augančią pasekmių grandį. Galų gale, daugiau gyvybių ir turto turi būti išleista laimėjimui iškovoti".

Mes laimėjome karą — nežiūrint blogos organizacijos. Žmonių pastangos buvo stipresnės už blogos organizacijos pančius. Bet kokia kaina sumokėta už laimėjimą! Kiek kraujo, turto ir laiko iškovota!

Z. R.

(Bus daugiau)

LIETUVOS LAISVĖS ATGAVIMO
VILTIS

KARYS

PRIVALO BUTI VISŲ REMIAMAS.

PRIEŠ PROPAGANDOS VISUOTINAS IŠSIPLĖTIMAS

Jeigu paimsime Jungtines Valstybes, tai grynai komunistinių laikraščių čia nerasime daug. Komunistiniai leidiniai pasisekimo neturi ir kalbėti apie jų įtaką į visuomenę, atrodo, netektų. Bet tikroje komunistinė įtaka čia nepaprastai stipri ir nepaprastai pastovi ir, galima sakyti, beveik visoje spaudoje ar vienokiu ar kitokiu būdu pasireiškia.

Komunistinių pažiūrų, ar tų pačių nuotaukų žurnalistų rasime nemaža bendroje, visai ne komunistinėje spaudoje. Dalis žurnalistų, pravesdami komunistui naudingas idėjas, labai gerai nusimano, ką daro. O kita dalis žurnalistų, radijo ir televizijos komentatorių, aiškių komunistinių nusistatymų neturėdami, vis tik patarnauja komunistui, nes jie nejučiomis patenka į komunistų įtaką.

Deja, ši aplinkybė didžiai daugumai ir visuomenės ir administracijos nėra aiški. Čia pasakotoji gan kategorinėje formoje mintis turbūt daugeliui atrodys pirmu žvilgsniu, jeigu jau ne iš piršto išlaužta, tai žymiai perdėta.

Bet pažiūrėkime į gyvenimo faktus.

Čia nėra reikalo minėti atskirų laikraščių vardus, nes mažesnis jų būtų sąrašas, jeigu norėtume surašyti išimtis, kuriuose teisiemieji tardomieji komunistai pavaizduojami tauriausiais laisvės ir demokratijos karžygiais, kurie šiuo tarpu kenčia nuo reacionierių. Vis stengiamasi iškelti tardomųjų ir teisiamųjų komunistų nuopelnus ir jų "nepaprastus" gabumus.

Net ir tos fotografijos, dedamos į laikraščius, parodo tuos komunistus kilniausiose pozose, kad jau niekas negalėtų pagalvoti, jog čia nusikaltėlis, kurio tikslas panaikinti viešpataujančią šią kraštą laisvę ir demokratiją.

"Brilliant scientist", Einšteino pavaduotojas, ir panašūs terminai sutinkami leidiniuose, kurie mėgsta pasigirti nešališkumu ir tikra informacija. Tuo tarpu kai tardomųjų organai ir FBI informatoriai labai dažnai pavaizduojami, na, jeigu jau ne visai nepatikimais asmenimis, tai jų parodymai patiekiami miglotoje šviesoje. Sakoma kartais: tas ir tas "apkalbėjo" vieną ar kitą mokslininką, pavadindamas jį komunistų simpatiku ar net tikru komunistu. Žodis "apkalbėjimas" skamba eiliniam žmogui nesimpatyškai, tad ir visas "prare-

PETR. TARVYDAS

gėjusio" komunisto žygis nesimpatyškai atrodo.

O štai senatorius McCarthy, kurio komisijoje komunistai dažnai tyčiojasi iš tyrinėtojų, ne tik neatšakinėja į klausimus, bet dar leidžia sau įžeidžiančio pobūdžio pastabas. McCarthy pasiryžimo dėka apvalytas valdžios aparatas, tik, žinoma, toli gražu nepagrindinai apvalytas nuo komunistinio gaivalo. O kokį vardą ne komunistinė spauda senatoriui paruošė? Visų gerų demokratų ir laisvės gynėjų akyse McCarthy baidyklė. Kalbama apie naują baubą, kuriuo buginami politiniai kūdikėliai, apie "mccartizmą". Kasdien vis kartojami posakiai apie McCarthy "neleistinus metodus", apie inteligentijos persekiojimą bei jos pažiūrų varžymą.

Kame glūdi anie "neleistini metodai", kas nukentėjo būdamas nekaltas nuo McCarthy "metodų" — nepasakoma. Bet štai jau tvirtai įsigyveno visuomenėje idėja, kad visų blogiausias politiniame šio krašto gyvenime dalykas ir yra "mccartizmas". Įsidėmėtina, kad ši senatoriaus reputacija perkelta net į Europą. Kas tai atliko? Ar čia Daily Worker darbas? Anaipatol. Tai padarė ta pati spauda, kuri laikydamosi dabartinių nuotaukų neva smerkia komunistą. Tik šis pasmerkimas tuščiaaviduris ir nieko neįtikinąs.

Mene, kritikoje, filme tebėra stipri komunistinė tendencija, nors paskutiniu metu mokamai ir uoliai maskuojama. Duodamas signalas ką nors iškelti ir tai atliekama visų sutartinai, jeigu gi pasišaunama ką nors pasmerkti, tai jau taip pat atliekama niekam neprieštaraujant.

Nieko nekaltas tas pats Daily Worker, kad Chang Kay Shek pasidarė visai nepriimtiniu partneriu vakarų demokratijon. Tai populiariosios spaudos nuopelnas.

O štai skaudžiausias paskutinių metų klausimas — Korėja. Korėja toli ir jos reikalai, atrodo, niekam čia neįskaudina. Bet čiaigi yra didžiausios reikšmės principinis reikalas. Toji pati jėga Singman Ree padarė reacionierium, net fašistu, autokratu ir savanaudžiu žmogum. Jo valdžia, — tai esą svetimi asmenys ir nepriimtina korėjiečiams tvarka. Maža ko reikėjo, kad būtų

daromi siūlymai pašalinti Ree ir liaudies balso pasiklausyti.

Išaukęs demokratiame pasaulyje, laimėjęs per visuotinus padoriai pravestus rinkimus Ree pasirodo šiandieną, kad yra apsuptytas savo žmonių visiško nepasitikėjimo: ne tik ministerių kabinetas, ne tik parlamentas, bet gatvės žmogus eina kartu su Ree, su tuo herojišku prezidentu, kurs dabar ryžtingai ir be didelių vilčių vis tik kovoja už savo šalies laisvę ir nepriklausomybę. Kokie jo svarbiausi reikalavimai? Spauda net nemėgsta pabrėžti jo norus. Tik vis kalbama apie Ree atkaklumą ir užsispyrimą. O tuo tarpu jis ne trukdyti sąjungininkams pasinešęs, bet kaip tik padėti išlaikyti jų prestižą. Svarbiausias jo reikalavimas, kad agresoriai — kinų komunistai būtų pašalinti iš Korejos žemės. Reikalavimas visiškai pagrįstas.

Bet ar jis turi užuojautos? Ne. Jo reikalavimai visuomenę tik erzina. Nenorima jo reikalavimų svarstyti palankioje dvasioje. Vyks ta tragedija su korėjiečių tauta, lygiai tokia pat tragedija, kokia arba jau įvyko su kitom tautom, arba gal įvyks ateityje su naujom, jeigu bus ir toliau šitaip pasiduo-dama komunistų įtakai.

Visų šių faktų akivaizdoje lengvai suprasime, kodėl nei lietuviai, nei kiti pavertieji tikrumoje neturi realios užuojautos ir jeigu niekas nepasikeis, tos užuojautos ir nesulauks.

Matome, kaip nelaimingoji korėjiečių tauta paplukdyta kraujuose, niekinama. Nuo jos tieslog kaip galima greičiau norima atsikratyti. Juk nebe nuo vienos nelaimingos tautos praeityje atsikratyta. Prezidentas Ree todėl nepatogus, kad jis sako tiesą sąjungininkams į akis: juk tai, kas pralaimėta karo lauke, negalima laimėti diplomatinio keliu. O pažadai ką nors pakeisti per derybas labai arti veidmainiavimo.

Tokią nelemtą padėtį ir tokias nuotaukas, kada skriaudžiamos tautos nesulaukia tikros užuojautos, padarė mūsų čia minėtoji užsimaskavusi komunistinė propaganda. Ji ne vienai Korėjai, bet ir Lietuvai ir kitoms nelaimingoms tautoms kenkia. Mūsų darbuotojų, mūsų organizacijų pareiga su tuo griežčiausiai kovoti. Bet mes, deja, net neatliekame ir to, ką leidžia mums mūsų netikra padėtis.

ŠAULIŲ SAJUNGA STOVĖJO TEVYNĖS LAISVĖS SARGYBOJE

Visą Lietuvos nepriklausomybės laikotarpį šalia Lietuvos kariuomenės ginkluotųjų pajėgų savo krašto laisvės sargyboje nuolat budėjo ir Lietuvos Šaulių Sąjunga. Jei Lietuvos Kariuomenė savo dėmesį daugiau buvo nukreipusi į savo krašto sienų apsaugą, atseit į išorės ne draugus, kurie Lietuvai iš visų pusių grąsė, tai Šaulių Sąjunga turėjo tikslą stiprinti tautą viduje, ugdyti jos patriotinę moralę, ruošti Tėvynės sūnus ir dukras jos laisvei ginti. Šios abi karinės organizacijos buvo tikros ginklo sesės, gimusios pačioje Lietuvos nepriklausomybės kovų pradžioje. Juk šalia savanorių, Lietuvos kariuomenės kurėjų, už Lietuvos Nepriklausomybės Akto įgyvendinimą kovojo su beplūstančiais į mūsų kraštą priešais ir lietuviai partizanai, kurie, aptilus ginklų garsams, ir sudarė pagrindą Šaulių Sąjungos įsteigimui. Turime pripažinti, kad šios abi sesės, Lietuvos ginkluotųjų pajėgų organizacijos, savo pareigas tėvynei uoliai vykdė. Ir Lietuvos nepriklausomybės laikotarpyje išorės priešai kėsinosi į mūsų krašto laisvę, tik nė vienas neišdrįso peržengti Lietuvos sienų kaip tik dėl to, jog matė tų dviejų organizacijų budrumą, darnumą ir tinkamą pasiruošimą sutikti išorės smūg'us. Dėl paskutiniųjų įvykių, kurių pasėkoje mūsų tauta neteko laisvės, niekas neprivalo mesti kaltinimo mūsų krašto ginkluotoms pajėgoms, nes tuo metu buvo sujaukta visa Europa, o ir ginklas iš mūsų Tėvynės laisvės saugotojų buvo atimtas biauria Kremliaus klasta.

Lietuvos Šaulių Sąjunga, kurią šiame numeryje prisimename straipsniu, keliais vaizdais ir viršelio paveikslu, nepriklausomoje Lietuvoje kiekvienais metais birželio 24 d. švėsdavo savo tradicinę šventę, kuri buvo tapusi lyg ir visos mūsų tautos tradicinėmis iškilėmis. Šaulių užkurtais laužais tada sužibėdavo visa Lietuva, jų dainomis suskambėdavo visas karštas. Prisimintini anie nelemtieji prieš tryliką metų birželio įvykiai gražiai bujuojančią mūsų tautoje tradiciją nutraukė, kartu sustabdė Šaulių Sąjungos veiklą ir įstūmė vergijon visą mūsų kraštą. Norėdami visa tai KARIO skaitytojams priminti, kartu atžymint Šaulių Sąjungos nuopelnus Lietuvai, kreipėmės į ilgametį Šaulių Sąjungos Vadą pulk. Pr. Saladžių, dabar gyvenantį Rochesteryje ir šį pavasarį atšventusį garbingą 60 metų amžiaus sukaktį, su keliais klausimais apie tą nepriklausomybės laikotarpyje krašto laisvės sargyboje stovėjusią organizaciją. Šio numerio rėmai buvo siauroki talpinti gautus atsakymus, todėl su gerb. pulk. Pr. Saladžiumi pasikalbėjimą skaitysime sekančiame numeryje.

D. P.

Iškilmingas šaulių S-gos posėdis sostinėje Vilniuje, Karininkų Ramovėje, 1940 m. kovo 3 d. Augštai prezidiumas. Viduryje vyriausybės įgaliotinis Vilniaus sričiai K. Bizauskas. Kalba š. S-gos vadas plk. Pr. Saladžius.

Moterų šaulių atstovių darbo posėdis Kaune, Karininkų Ramovėje, 1940 m. kovo 2 d. Posėdžiui vadovavo moterų šaulių vadė Z. Putvytė-Mantautienė.

KARINĖS IR KITOKIOS ŽINIOS

EUROPA NEATSILIEKA

Galvojama, kad keliolika Europos valstybių yra išstobulinusios naujus JAV viršijančius vairuojamus sviedinius. Galbūt ir tie 250.000.000 dolerių "specialių ginklų" biudžete yra paskirti šioms lenktynėms palaikyti.

ARTEJANTI HELIKOPTERIŲ ERA

Trisdešimt du didieji JAV miestai planuoja įgyvendinti helikopterių palaikomą keleivių orinį susisiekimą. Ši tarnyba tuoj pradės veikti, kai tik helikopterus gaminančios įmonės įvykdys karinius užsakymus ir galės atlikti gautus privačius.

BANDYS DIDŽIAUSI PASAULIO HELIKOPTERI

Po keliolikos savaičių busias atliktas didžiausio pasaulyje helikopterio skridimas, kuris galės pakelti 40 keleivių. Naujasis "kopteris" žinomas Piasecki XH-16 vardu, paveš 24 keleivius daugiau, negu dabartinis didžiausias helikopterus.

BENZINO VAMZDŽIŲ VORATINKLIS

Sprausminiai lėktuvai sunaudoja tiek daug degalų, kad studijuojamas planas visas Vakarų Europos oro bazes sujungti degalus teikiančiais vamzdžiais. Britų Tiekimo Ministerija jau pradėjusi parengiamuosius darbus ir po metų ar vėliau šis darbas galės būti atliktas.

ATSISAKO ZENITINIŲ DIVIZIJŲ

Sovietų armijos pasididžiavimas — zenitinės artilerijos divizijos pasukutiniu metu yra likviduojamos kaip atskiri junginiai. Priešlėktuvinė artilerija dabar sujungiama į artilerijos divizijas.

STIPRĖJA PARTIZANAI

Šiuo metu iš Lenkijos ateinančios žinios iškelia faktą, kad balbūt apie 1000.000 antikomunistinių partizanų veikia Lenkijos teritorijoje.

NEBUS KUR PASISLĖPTI

Šiuo metu nesama jokių planų, kaip apsiginti ir sulaikyti 2000 mylių per valandą skrendančias V-2 tipo raketas, panašias į tas, kurio mis Antrojo Pasaulinio karo metu vokiečiai bombardavo Angliją.

VOKIEČIAI GRĮŽTA

Vokiečių aviacijos pramonė gali būti atgaivinta, tik kiek kitokioje formoje: esą vokiečiai gaminsią sąjungininkams vairuojamus

sviedinius. Dėl šių užsakymų jau vykstančios derybinės varžybos.

Esą ir vokiečiai jau pradėję statyti atominę energijai gaminti įrengimus. Nors pagal susitarimus su sąjungininkais atominės energijos gamyba vokiečiams ir uždrausta, bet tikimasi rasti išeitį, jeigu vokiečių atominės energijos gamybinė šaka busianti nukreipta grynai taikingam panaudojimui.

KLADINIMAI

Karo Aviacija tiki, kad JAV pilotai yra nuviliojami nuo savo kurso apgaulingų radio signalų, kurie, kaip atrodo, yra transliuojami iš sovietų nardlaivių, esančių Japonijos ar Korėjos vandenyse. Šie signalai yra to pačio dažnumo ir ilgumo, kaip ir į namus vedą garsai, tik su tokiu skirtumu, kad vietoje Japonijos bazių jie nukreipia lėktuvus į kalnų sienas, kur jie turi sudužti.

GINKLAI IŠ RYTŲ Į VAKARUS

Pagal naujausias informacijos graikų laivai tebegabena ginklų krovinius iš Rumunijos uosto Konstancos į Centrinę Ameriką, daugiausia į Gvatemalą.

PERSIRENGĘ AGENTAI

Švedijoje ir Danijoje policininkais persirengę sovietų agentai yra kreipęsi į pabėgėlius iš Baltijos valstybių, prašydami žinių apie jų gimines ir kitus asmenis, padėjusius pasprukti bėgliams iš Sovietinio rojaus.

REMIAM SOVIETŲ AGENTUS

Prancūzų Tol. Rytų žvalgyba iš savo kinietišku šaltinių gauna žinių, kad raudonosios Kinijos nardlaiviai, kuriuos greičiausia perdavė naudojimui sovietai, veža tiekimo medžiagas ir agentus Huk komunistų partizanams į Filipinus. Esą nardlaivių bazė esanti Hainano saloje.

TIKISI PARAMOS, PADEdami SVETIMŠALIAMS

Visi netikėtai JAV vyriausybės atstovų rūmams pateiktasis svarstyti bėdos įstatymas, kad išileistų į kraštą 240.000 V. Europos pabėgėlių, įgauna stiprią paramą. Anksčiau nebuvo vilties, kad šis įstatymas iš viso pasieks Atstovų Rūmus, bet dabar tikima, kad jis įgaus galią dar šios sesijos metu. GOP lyderiai tikisi, kad tuo atveju, jeigu šis įstatymas išgalios, jis turės žymią įtaką į mažumų grupes, kurios pagal tradiciją balsuoja už demokratų.

Cpl. VYT. ALKSNINIS, šiuo metu esąs Korėjoje. Stovi prie 4 vamzdžių automatinio kulkosvaidžio.

IŠRŪKĖ

JAV Navy pilna to žodžio prasme išrūkė sovietų šnipus. Neperseminiai sovietiniai diplomatai ant Patuxent upės krantų nusisamdė sau vilą, kur galėtų "pailsėti". Bet jau taip atsitiko, kad kaip tik anapus upės buvo Navy lėktuvų bandymo bazė. Aišku, "sovietiniai diplomatai" su gerais žiūronais ir teleskopinėmis kino kameromis būtų galėję atlikti "diplomatinius" darbus. Ir kai tik naujas lėktuvas turėdavo kilti į orą, Navy paleisdavo dūminę uždangą, kuri paversdavo niekais "diplomatinę veiklą". Ir po neilgo laikotarpio diplomatai atsiskakė "poilsiauti" šioje gražioje vietoje.

BUVĖS RIMTAS SUKILIMAS

Šiuo metu esama patikrintų žinių, kad tuoj po Stalino mirties viename svarbiame Sibiro kariniame garnizone kilo rimtas sukilimas. Jis nepavyko ir vietoje buvę sušaudyta apie 200 sukilėlių. Apie 1000 sukilimo šalininkų esą atvežti ir bus teisiami karinio tribunolo viename Juodosios jūros uoste.

SUSITARS SU EGIPTU

Atrodo, kad britai ir egiptiečiai jau netoli susitarimo dėl Suezio kanalo. Londonas jau sutinka perduoti Kairui šios bazės vadovavimą su sąlyga, kad kai kuriuos įrengimus kontroliuos britai. Sunku susitarti dėl šios smulkmenos: ar Suezio bazėje likusieji britų technikai gaus įsakymus tiesiog iš Londono, ar šie įsakymai bus jiems perduodami egiptiečių vadovybės.

NAUJAS VAIRUOJAMAS SVIEDINYS

JAV kariniai mokslininkai stengiasi ištobulinti naują "moron" vairuojamą sviedinį. Šis sviedinys turės minimum elektroniskų įrengimų, kuriems vadovaus "smegenys" iš žemės. "Smegenys" vadovaus ne vienam, bet daugeliui sviedinių. Mat, dabartinėje vairuojamų sviedinių išsivystymo stadijoje visas vargas glūdi tame, kad tuo momentu, kai sviedinys pataiko į taikinį, sunaikinama ir brangus "smegenų" įrengimas.

ATOMINIS VAIRUOJAMAS SVIEDINYS

JAV Armija davė sutikimą pradėti gaminti "Honest John" vairuojamą sviedinį, kuris yra su atominiu užtaisu ir juo galima tiksliai šaudyti į taikinius, esančius 50 mylių už priešų pozicijų.

GARSO GREIČIO LĒKTUVAI

Lockheed b-vė Karo Aviacijai ruošia F-104 naikintoją su mažą įmontuotų lengvų ginklų. Tačiau jo ugnis bus mirtina, o greitis toks, kad žymiai pralenks rusiškąjį MIG'ą.

Taip pat ir Karo Laivynas Douglas b-vei užsakė naują naikintoją F4D, kuris būsiąs su trumpais "V" formos sparnais. Taipgi ir britai tobulina šio tipo lėktuvus naikintojus.

RUOŠIA AGENTUS

Apie 1000 buvusių Italijos karo belaisvių Sov. S-je šiuo metu apmokomi sabotazo ir šnipinėjimo meno esančiose Maskvos apylinkėse specialiose agentų mokyklose.

EGIPTAS GAMINSIS LĒKTUVUS

Šiuo metu į Vokietiją iš Egipto yra atvykęs Dr. Wilhelm Voss, vokiečių karinis patarėjas Egipte. Jis veda derybas su vokiečių aviacijos pramoninku Erns Heinkel dėl karo aviacijos įmonių įrengimo Egipte. Egiptas jau turįs nusipirkęs britų licenciją sprausminių variklių gamybai. Egiptiečiai nori, kad lėktuvo liemuo būtų sukonstruotas vokiečių inžinierių.

KARINIAI ŽYBČIOJIMAI

Garsinė išpėjimo sistema panaši radarui, išpėjanti priešų lėktuvų pasirodymą, esanti ištobulinta, kad išpėtų pakrančių gynybą apie priešų nardlaivių pasirodymą. Grandinė šių įrengimų vandenyne galinti pastebėti priešų nardlaivius, kol dar iše nėra priartėję, kad galėtų iššauti savo vairuojamus sviedinius.

BRAUJASI Į IRAKĄ

Šiuo metu Irano raudonieji, prisidengę maldininkais, braujasi į Iraką. Esą raudonųjų agentai stengsis sukurti revoliucinį judėjimą tikslu nutraukti Britų-Irako sutartį ir išvaryti anglus iš Irako.

KARAS PRIEŠ BAŽNYČIĄ

Raudonoji Lenkijos vyriausybė vedanti vis griežtėjančią kovą prieš katalikų Bažnyčią, kad šios akcijos pasekmės turėsiančios neigiamos įtakos Bažnyčiai.

Panašiai ir Bulgarijoje, kur ortodoksų Bažnyčia visada yra buvusi Graikų Ortodoksų Bažnyčios dalis, šiuo metu išsirinko savo atskirą patrijarchą, kas Bulgarijos Bažnyčiai padarė visišku kompartijos satelitu.

SOVIETAI NUODIJA

BELAISVIUS

Pabėgę iš sovietų pragaro asmenys tvirtina, kad nustojusius sveltatos vengrų belaisvius sovietai nuodijs, pasinaudodami Hitlerio metodais. Esą belaisviai - invalidai sukraunami į sandariai uždaramus

sunkvežimius ir vežami į "sveikatos pataisymo" stovyklas. Pakeliui atidaromi slapti vamzdžiai ir išmetamos sudegusios benzino dujos yra pumpuojamos į sunkvežimių vidų.

VARŽOVAI

Karo Aviacija esanti pasirengusi pademonstruoti naujas elektrones prieš priemones, kurios galinčios apgauti Armijos "NIKE" vairuojamus sviedinius ir nuvilioti juos nuo taikinio. Tuo siekiama paveikti Kongresą, kad jis nebūtų nuomonės, jog lėktuvai naikintojai esąs pasenęs ginklas.

RYTŲ VOKIETIJOS AVIACIJA

Visiems buvusiems vokiečių Luftvaffės karininkams, šiuo metu gyvenantiems R. Vokietijoje, yra įsakyta užsiregistruoti milicijoje. Satelitinė komunistų vyriausybė organizuoja nedidelę aviacijos grupę, kuri būsianti ginkluota išimtinai pasenusiais vokiškais ir rusiškais II-jo Pasaulinio karo lėktuvais. Sprausminius lėktuvus vokiečių komunistai tik vėliau gaus savo aviacijos junginiams.

"NERIES" STIPENDIJŲ FONDAS SKIRIA 200 DOL. PREMIJĄ

"NERIES" Stip. Fondo steigėjai: dr. J. Kazickas ir dr. K. Valiūnas, bendram posėdyje su Fondo globėjais: A. Simučiu, dr. Vl. Viliamu ir P. Jurkum, svarstė studijuojančio lietuviškojo jaunimo problemas ir, norėdami jam pagelbėti bei suinteresuoti studijavimo galimybėmis ir dar nestudijuojančius, nutarė skirti konkursiniu keliu 200 dol. premiją už geriausiai parašytą darbą tema:

Mokslo siekiančio lietuviškojo jaunimo problemos ir jų sprendimas.

Konkurso dalyviams nustatytos tokios sąlygos:

1. Konkurse gali dalyvauti tik Lietuvos Studentų Sąjungos J. A. Valstybėse nariai ir abiturientai, ši pavasarį bebaigę aukštesniąsias mokyklas, ir už J. A. Valstybių ribų gyvenantieji visi lietuviai studentai ir abiturientai.

2. Visas darbas turi sudaryti tarp 8 ir 15 rašomąja mašinėle rašytų (dviguba interlinija) puslapių (2000-4000 žodžių) kuris atsiunčiamas ar įteikiamas Stipendijų Fondui iki rugpiūčio mėn. 15 d. Darbas rašomas vienoje lapo pusėje ir pasirašomas slapyvardžiu, kartu pridėdant užklijuotą voką, ant ku-

rio užrašytas tas pats slapyvardis, o voko viduje raštelis su slapyvardžiu ir autoriaus tikrąja pavarde bei adresu. Šalia pavardės reikia nurodyti kokius mokslus ir kokiam universitete ar kolegijoje studijuoją.

3. Darbus įvertinti ir geriausią jų išrinkti sudaryta juri komisija, į kurią pakviesti ir maloniai sutiko įeiti dr. Br. Nemickas, Leon. Dambriūnas ir Paulius Jurkus — "Neries" Stip. Fondo globėjas.

4. Juri komisijai yra rezervuota teisė, reikalui esant, premiją dalyti pusiau, kaip ir teisė skelbti spaudoje premiją laimėjusį darbą.

5. Juri komisijos nutarimas skelbiamas vieno mėnesio laikotarpyje, skaitant nuo rugpiūčio mėn. 15 d.

Visi konkurso darbai siunčiami "Neries" Stip. Fondui tokiu adresu: Mr. A. Simutis, Neris Scholarship Fund, 41 W. 82nd St., New York 24, N. Y.

A. Simutis
Fondo Pirmininkas

Dr. Vl. Viliamas
Iždininkas

P. Jurkus
Sekretorius

KARIŲ GYVENIMAS

VYRAI IR MERGAITĖS DĖL JAV IR LIETUVOS LAISVĖS

Bal. Brazdžionis, Chicago, Ill.

Sudegę gimtieji nami,
Sibiran ištremti tėvai.
Partizanui tik šautuvas brolis.
Ateitis gi—šaltieji kapai...

(Iš partizanų Lietuvoj dainuojamų dainų)

Beslenkant birželio dienoms, mūsų mintimis prabėga daug įvairių išgyvenimų, atsiminimų iš Lietuvos tragiškų dienų. Prieš akis atsisloja visa trėmimų tragedija, šaudymai karių, suėmimai karininkų, kankinimai ir Lietuvos vaikų ryžtingas aukojimasis dėl jos laisvės. Tėvų šaly ir dabar mūsų likusieji pergyvena kasdien dar baisesnius trėmimus, kankinimus, partizanai kietai neatleidžiamai kovoja.

Lietuvės mergaitės karo tarnyboje.

Amerikoje lietuviai stengiasi kiekvienam žingsny kelti Lietuvos nelaimę. Kas kaip sugeba ir kokių turi progų. Vieni politikoj, kiti stotja saavnoriais į karo tarnybą. JAV armijoje netik vyrai, bet ir mergaitės išvien aukojasi šios šalies laisvei. Štai iš Marquette Park, Chicagos, lietuvaitė Genovaitė Kunca, vos baigusi Illinois Universitetą, įstojo į JAV karo laivyną. Karininkų kursui išeiti pasiūsta į Newport, R. I. Jai šivyktant, jos tėveliai suruošė iškilmes, kuriuose dalyvavo daug svečių, linkėjo pasisekimo karinėj tarnyboj. Vyriausias jos brolis yra tarnavęs JAV kariuomenėj ir dalyvavo II pasauliniame kare. Kitas brolis dabar yra karo tarnyboje Japonijoje. Matome, kaip lietuviškoji šeima patriotingai nusiteikusi, aukoja savo jaunystės jėgas kraštui, kur laisvė ir gėris žydi, kur žmogus gyvena be baimės ir saugiai.

Vyrai garbingose pareigose.

Slaptoji karo pramonėje vyriausiu chemiku dirba dr. V. Jasaitis, kuris atvyko į Ameriką 1948 m. kaip DP. Pradžioje buvo apsistojęs Waterburyje, Conn., vėliau profesoriavo Quincy College, Ill., dirbo U. S. Rubber Co. Naugatuck. Jo žmona šiuo metu gyvena Waterburyje ir augina du vaikus. Sekmės daktarui ir šeimai, kad savo sugebėjimais prasimušę garbingose pareigose.

Leitenantas Jonas Šimutis šiuo metu tarnauja karo aviacijoje. Jis

yra "Draugo" vyr. red. L. Šimučio sūnus, turi šeimą. Paskutiniu laiku pergyveno sunkią gerklės operaciją, darytą Waled Reed ligoninėje. Po jos aplankė Chicagoje su savo šeima tėvelius ir vėl išvyko į Atlantic Highlands, N. J., būstinę. Leit. Šimutis garbingai kovojo II pasauliniame kare, Pacifiko frontuose buvo lakūnu.

Jūrų kapitonas Povilas Mažeika šiuo metu dirba motoristu žvejų laive, Bostone. Jis buvo iš pradžių vienas, dabar ir kitas lietuvis priimtas. Darbai labai geri ir lietuviai vyrai gali stoti, bus patenkinti.

Lietuvos kariai Europoje ir Grenlandijoje

Juozas Mimgaudis, kuris daugiausia gyveno JAV armijos daliniuose V. Vokietijoje, dabar jau grįžo į Bostoną atlikęs karinę prievolę. Jo tėvai buvo priglauti žymaus darbuotojo Daukanto. Jam visa Mimgaudžių šeima yra dėkinga. Vokietijoje taip pat buvo Dainių sūnus Jurgis, kuris grįžta iš kariuomenės, o jo brolis išvyko. Cpl. Algimantas Dulksnys, tarnavęs 28-toj pėstininkų divizijoje, laimingai grįžo iš V. Vokietijos į civilinį gyvenimą. Amerikos lietuvis Ant. Kurauskas, majoras, tarnaujas JAV kariuomenėje, Vokietijoje sukūrė lietuvišką šeimą, vedė Oną Paulauskaitę. Vėliau, šešiolika mėnesių išbuves Korėjoje, sugrįžęs į JAV, paviešėjęs Chicagoje, išvyko į Pensilvanijos valstybę, kur priskirtas prie vienos kariuomenės įgulos. Kurauskai augina dvi gražias lietuvaiteis. Albinas Gudavičius, atlikęs karo tarnybą V. Vokietijoje, grįžo į Chicagoją pas savo mielus gimines Rekašius. O Anglijoje lankėsi pas lietuvius Bradforde Algirdas Dapkus, Gediminas Vildžius, Vyt. Paškauskas. Jie visi tremtiniai ir vargę tremtiniu stovyklose, savanoriais įstojo į JAV armiją; labai domėjosi lietuvių gyvenimu Anglijoje, jiems nušvietė JAV gyvenimo sąlygas.

Grenlandijoje taip pat pasitaiko

ALGIRDAS JARAŠIONAS,
Tarnaujantis marinuose ir laimėjęs
pistoletų šaudymo pirmenybėse I-
ją vietą. Signal batalione laikomas
geriausiu šauliu.

lietuvių karių. Buvęs Pablatijo Universiteto studentas, įstojęs į JAV aviaciją, baigęs jau apmokymą ir išsigijęs sąskaitybininko specialybę, paatostogavęs Amerikoje, išvyko į tolimą Grenlandiją. Kadangi ten lietuvių labai maža, tai apsirūpino lietuviška spauda ir lietuviškoms plokštelėms, kuriomis linksmins kitų tautybių karius laisvu laiku.

Vėl išvyko būrys Lietuvos vaikų į armijas

Aleksas, Budrio sūnus, Lenartas išvyko palikęs tėvelius Bridgeporte. Jų du sūnus dar tebėra tarnyboje: Alfredas jau senokai plaukioja jūrose, o Edmundas šiomis dienomis išvyko į Korėją. Nors labai sunki padėtis Talmantų šeimoje, bet sūnus turėjo palikti savo senus tėvus ir išvykti į kariuomenę. Motina yra su nupiauta koja, o tėvas baigęs 70 m. dar truputį dirbinėja. Algirdas Ošlapas ir Alg. Mileris, buvęs aktyvus New Yorko sportininkas, dabar vilki JAV karių uniformas. Algis Naujokas, iš Rochester, N. Y. išvyko į kariuomenę, buvo aktyvus lietuvių choro ir tautinių šokių grupės dalyvis. J. Valkauskas, uoliai dirbęs Pittsburgho Vyčių 19 kuopoje, įstojo į kariškąjį Raudonąjį Kryžių; jis pasižada niekad nepamiršti Lietuvos Vyčių bi-

PAREMKITE SPORTINĮ JAUNIMĄ

Juozas Almis Jūragis

MES TAVIM ŠVENTAI TIKĖJOM

Mes tavim šventai tikėjom,
Mumyse buvai gyva,
Mūsų žygiuose žydėjai,
O Tėvyne Lietuva.

Nebebus lietuvis vergas:
Laisvėn kaip jėga baisi —
Nepalaužė mūsų vargas,
Nes Tu mus vedei šviesi.

Ir mes ėjome laimėti
Tavo dvasios vedami,
Kad galėtumei žydėti
Laisvei gimusi, rami.

Šitas geismas kūnu gyvu
Mums pavirsdavo kovoj
Ir dažnai tas pats motyvas
Liejos kariškoj dainoj.

* * *

Ir daina ta neužgeso,
Irašyta širdyse,
Vėl į laisvės žygius ves ji,
Kaip šviesi tautos dvasia.

Ir mes eisime laimėti
Tavo dvasios vedami,
Kad galėtumei žydėti
Laisvei gimusi, rami.

čiulių ir visada palaikys ryšius, nors būdamas ir toliausiai nuo Amerikos. Iš Chicagos perkuno komandos išvyko Gediminas Bliudžius, kuris buvo vienas iš krepšininkų. Taip pat Chicagos sportininkai išleido vieną veikliausį savo narį Edvardą Šulaitį. Jis redagavo "Drauge" sportininkų apžvalgą. Linkime visiems geriausios sekmes.

Pasižymėję lietuviai kariai

Pietinėj Kalifornijojej marinių stovykloj 3-me Signal balalione tarnauja trys lietuviai: cpl. Virgilijus Valiūnas, cpl. Šapėnas ir pfc. Algirdas Jarašiūnas. Cpl. Šapėnas yra kirpėjas iš Pensilvanijos, cpl. Valiūnas tremtinis iš Chicagos ir pfc. Jarašiūnas irgi tremtinis iš Detroito. Abu paskutiniai apmokymą baigė su "Honor-man" pažymėjimais. Taip pat jie sėkmingai baigė radio ryšinininkų mokyklą San Diego ir dabar priskirti prie trečios marinių divizijos.

Baigiant apmokymą Valiūnui norėta įteikti "American Spirit Medal", tačiau paaiškėjus, jog jis nėra pilietis, įteikimas sulaukytas.

Pažymėtina, kad ir pfc. Jarašiūnas pereiniais metais pistoletų šaudymo rungtyne laimėjo pirmą vietą, o šiomet vėl įvykusiose rungtyne laimėtos vietos neprarado. Batalione laikomas geriausiu šauliu.

Nors ir nedidelis skaičius mūsų jaunuomenės aktyviai reiškiasi sportinio sąjūdžio veikloje, bet gražios pastangos kasmet surengti bendrą didžiulę sporto šventę, kurioje viešai parodome užsibrėžto tikslo realų įgyvendinimą varžybų pavidale, turi rasti prideramą atgarsį ir plačios lietuvių bendruomenės šeimoje.

Šiūmetinėje žaidynių programoje, be visos eilės lengvosios atletikos rungčių ir kamuolio žaidimų, su kita turininga programa, yra įvestas ir 15 klm. žaliūnkų vyrų patulinis žygis. Ši specialiai rungtis yra grynai auklėjamosios tautinės linkmės ir mums primena pačius pagrindinius kovojančių vyrų veiksmus mūsų krašte.

Atsižvelgiant į tai, kad visos varžybų išlaidos ir sportininkams atžymėti dovanos renkamos aukų ir geros valios žmonių pastangomis, kreipiamės specialiai ir į visas atsargos karių Ramoves, birutietes ir paskirus karius ar buvusius šau-

lius. Nors ir maža bei kukli auka, kuri išplauks dovanos pavidale ar šių varžybų pinigine auka iš visų karių patriotinės sąjungos, reikš tikrą ir nuoširdžią lietuviškai karišką paramą.

Karių dovanos ir aukos pirmoje eilėje bus skiriamos 15 klm. žaliūnkų vyrų žygiui, kurį sudaro komanda nemažesnė kaip 3 žmonės ir kiti pavieniai dalyvaujantieji.

Būtų labai džiugu, kad paskiri atsargos kariai ar šauliai irgi prisidėtų ir aktyviu dalyvavimu, kas sustiprintų ir jaunesniųjų norus didesniai pasiruošimui. Raginantis ir šiltas žodis spaudoje, "Kario" plunksnos darbininkų, visuomet mums bus geru skatintoju ir naujų jėgų įkvėpėju.

Laukiame nuoširdaus talkininkavimo!

Dovanas, ar dovanoms aukas siųsti šiuo adresu: Bronius Keturakis, 2325 So. 11tr St., Milwaukee, Wis.

PIRMOJI DIDŽIULĖ KARIO GEGUŽINĖ-PIKNIKAS

LIEPOS 12 D., SEKMADIENĮ,
GREAT NECKE, N. Y., 89-91 Steamboat Rd.
KASMOČIAUS SALĖJE IR SODELYJE,

Žurnalo KARIO štabas, remiamas L. S. "Ramovės" New Yorko Skyriaus, rengia pirmąją Great Necke gegužinę - pikniką.

PROGRAMOJE

1. Great Necko lietuvių choras—šauniosios karinės dainos. Vadovauja muz. Mykolas Cibas.
2. Grafas Magikas - Count Magic—Antanas Jurgėla. Juodosios magijos stebūklai.
3. Linksni aktualūs kupletai.
4. Turtinga loterija.
5. Šaltų ir karštų užkandžių bufetas.
6. Šokiai. Gros AD. JAZAVITO orkestras.

Pikniko pradžia 4 val. po pietų. Programa prasideda 6 val. p. p. Bilietų kaina \$1.25.

Brooklyne bilietus platina ir dovanas loterijai prima ramovėnai, o taip pat bilietai gaunami pas J. Ginkų,— 495 Grand St., GABIJOJ, 315 Union Ave., Brooklyn, N. Y.

New Yorke ir apylinkėse gyveną KARIO skaitytojai, rėmėjai ir bičiuliai maloniai kviečiami su draugais ir pažįstamais atvykti į vasaros žalumoje paskendusį Great Neck'o miestą.

KVIEČIA KARIO ŠTABAS

(Tęsinys iš 1952 m. Nr. 4)*

- Ėjome patruliuoti.
- Kur jūsų lauko sargybos?
- Lauko sargybų nėra.
- Meluoj. Sakyk!
- Nemeluoj.

Trinkūnui bolševiko balsas irgi atrodė kažin kur girdėtas. Jis prisilenkė arčiau jo veido. Išižiūrėjo ir pažino, tik negalėjo atsiminti pavardės. Tai buvo vienas jo pažįstamų sibiriečių rusų.

— Tu Trinkūnas? — Paklausė bolševikas, pažinęs savo nugalėtoją.

— Taip... O tu?

— Argi nepažįsti: aš Dolochovas.

— Tai kurių gi velnių tu dabar atlindai čia į svetimą žemę? Sakyk ar daug jūsų tame kaime.

— Pustrečios kuopos. Bet čia tik maža dalis. Kiti toliau: kitame kaime. Čia tik apsauga palikta. — Nusiramindamas pasakojo Dolochovas. Jis prisiminė, kad Trinkūnas Sibire buvo geras žmogus. Tikėjosi, kad jei viską pasakys, ko bus klausama, tai gal jį ir paleis. Nes juk jie kadaise buvo geri pažįstami. Tik per karą visiškai išsiskyrė ir iki šiol nesusitiko.

Trinkūnas Dolochovu pilnai nepasitikėjo. Žinojo, kad kiekvienas priešininkas visokiais būdais stengiasi iš padėties išsisukti, apgauti, išnaudoti visas galimas aplinkybes. Ir keista jam buvo pagalvoti apie tai, kad jie vienas kitą pažino. Kaip savotiškai kartais žmonės susitinka.

— Bet žinok, Dolochovai, kad jei nors per plauką tu man dabar meluoj, tai nei tu, nei tavo draugas neišliksite gyvi! — Pagrasino Trinkūnas.

— Galiu prisiekti, kad nemeluoj.

— Tai sakai, kad lauko sargybų visiškai nėra?

— Ne, nėra. Tikrai nėra. Visi labai pavargę ir tik atskiri patrulininkai vaikščioja po kaimą ir pakluonėse.

— Ar jūs nepastebėjote mūsų?

— Ne. Visiškai nepastebėjome nieko.

Dar vieną kitą klausimą pateikęs Dolochovui, Trinkūnas jo šautuvą ir durtuvą perdavė Labučiu. Šautuvo diržą jis liepė nusegti ir juo kietai surišo Dolochovo rankas.

*) Kliūčių dėliai šios novelės spausdinimas buvo pertrauktas, dabar bus tęsiamas iki galo. Paskutinėj atkarpoje buvo vaizduojama, kaip Trinkūnas su savo ginklo draugais išėjęs žvalgybon sučiupo du bolševikų sargybinius, kuriuos dabar tardo.

Diržys su Gražučiu visiškai panašiai buvo sutvarkę antrąjį priešų patrulininką. Trinkūnas abu juos vieną su kitu surišo ir perdavė Labučiu, įsakydamas juos be triukšmo kuo greičiausiai nugabenti kuopos vadui ir jam pranešti, kad jie pasilieka toliau žvalgyti, kad priešas neišstotų lauko sargybų, kad šitam kaime tėra tik dalis priešų jėgų, o didesnioji dalis Misiūnų kaime.

— Perspėk, kad šitos žinios dar mūsų nepatiktintos, o sužinotos iš šito belaisvio. — Pridėjo jis, ranka nurodydamas į Dolochovą.

Visas šis nuotykis įvyko per kelias minutes ir be triukšmo. Trys velniai buvo patenkinti. Tos nakties žygių buvo gera pradžia. Labutis, ranka parodęs belaisviams kryptį, eidamas užpakalyje per tris žingsnius, nusivarė juos tomis pačiomis pėdomis atgal, kuriomis jis buvo atėjęs iš lauko sargybos.

Trinkūnas buvo nepatenkintas, kad šitame kaime tik maža priešų dalis. Vieną kitą priešą be triukšmo sunaikinti buvo įmanoma, bet kaip sunaikinti kelias dešimtis. O jei šitame kaime pasigirs šaudymas ir granatų sprogamai, tai tuojau pat bus perspėtos Misiūnuose esančios vyriausios priešų jėgos. Jos suspės pasiruošti gintis ir kuopos uždavinys gali nepasisiekti.

— Kas daryti? — Galvojo Trinkūnas, žvitriomis akimis varstydamas naktį, kai Labučio žingsniai visiškai nutilo ir aplinkui vėl įsiviešpatavo ramybė. Trys draugai vėl gulėjo toje pačioje vietoje, ir vėl visais savo gabumais stengėsi įspėti iš kur ir koks pavojus galėtų jiems greiti. Bet visur buvo tylu.

— Bet šitų patrulininkų gali greitai pasigesti! — Topterėjo į galvą Gražučiu. Jis prislinko visiškai arti Trinkūno. Čia pat gulėjo ir Diržys. Jų milinės buvo kiaurai peršlapusios nuo betirpstančio sniego, tačiau nei vienas jų apie tai negalvojo. Visos jų mintys, kaip žaibai, lakstė nuo vieno galimumo prie kito, neturėdamos laiko svarstyti patogumų ar nepatogumų klausimus.

— Ką darysim toliau? Kaip veiksime? — Štai kas kiekvienam visų pirmiausia rūpėjo. Trinkūnas vis dar nedavė jokio ženklų, lyg kažin ko laukdamas, o Gražutis su Diržiu norėjo veržtis arčiau priešų, įsisukti į patį kaimą. Visos švieslės tebeblygčiojo ir atrodė, kad visame kaime nieko neįvyko. Trinkūnui buvo gaila, kad jis permaža teišklausinėjo Dolochovą: užmiršo paklausti, kas juos siuntė į patrulius ir kada įsakė grįžti, koks buvo duotas jiems maršrutas, ir kur vaikščioja kiti patrulininkai. Bet jeigu jis ir būtų tai žinojęs, tai vistiek negalėtų aiškiai nusistatyti, kaip reikia toliau veikti. Reikėjo žinoti kuopos vado sumanymą. Gal jis, sužinojęs, kad šitame kaime tik maža priešų dalis, ims ir pakeis savo puolimo planą? Gal mėgins šitą kaimą apeiti ir smogti į Misiūnus iš šono?

— Būtų gera, jei dabar jis būtų čia. — Pagalvojo Trinkūnas apie kuopos vadą.

— Bet ar užtektų laiko daryti tokį didelį apėjimą? — Svarstė toliau Trinkūnas. Jis išsėmė laikrodį ir pažiūrėjo. Buvo dvi valandos ir trisdešimt aštuonios minutės. Iki aušros dar buvo apie pora valandų. Visa kuopa dar buvo nuo kaimo per tris kilometrus. Kol ji priartės iki pakluonių, mažiausia išeis pusantros valandos. Po to beliks tik pusvalandis, ir daryti apėjimą tikrai nebeužteks laiko. O puolimą atidėti kuopos vadas tikriausiai nenorės; priešas per dieną gali sužinoti mūsų tikslus ir pasitraukti. Vadinasi, vis tiek nieko kito kuopos vadui neliks daryti, kaip tik pulti. Staiga smogti visomis jėgomis ir, užėmus šį kaimelį, pulti toliau. Pasiiekti Misiūnus ir sutriuškinti visų jėgų branduolį.

Padaręs išvadą, kad kuopos vadas neturės laiko daryti tolimą apėjimą į Misiūnų kaimą, Trinkūnas nutarė su savo draugais prasiskverbti pro priešakines priešų jėgas, kad, kai prasidės kuopos puolimas, jie būtų netoli Misiūnų. Nes šiaip ar taip, kuopa nepasileis sėdėti pirmąjį kaimą užėmusi: ji puls toliau ir bepuldama gali susilaukti priešpuolio iš Misiūnų kaimo. Tada ateis pats lemtingiausias kautynių momentas, ir tada jų, trijų velnių, veikimas turės nusveriančios reikšmės visam puolimo pasisėkimui, jei jie iš anksto bus užėmę tinkamą padėtį ir pasiruošę iš visiškai nelauktos vietos paremti savuosius. . .

— Pirmyn! — Ryžtingai tarė Trinkūnas savo draugams.

— Kažin, ar jie nepasiges savo patrulininkų? Tyliai paklausė Gražutis.

— Nesvarbu. Gali sau pasigesti ir ieškoti. Mes turim žūt būt prasiskverbti pro juos ir atsидurti nepertoliausia nuo Misiūnų kaimo, nes ten yra svarbiausios priešų jėgos, o čia tik maža apsaugos dalis. — Paaikšino draugams trijų velnių vyriausias.

— O gal verčiau mums apeiti šitą kaimą? — Lyg siūlydamas, lyg klausdamas tarė Diržys, nors ir pats nenorėjo, kad toks jo pasiūlymas būtų priimtas.

— Manau, kad mums pasiseks tiesiai prasiskverbti. Bus ir trumpiau, ir greičiau, ir kryptis tikresnė.

Ir vėl didžiausiu atsargumu jie ėmė slinkti pirmyn.

Tuo laiku kuopos vadas nekantriai laukė išsiųstųjų žvalgų pranešimo. Jis nė minutės neabejojo, kad jo šauniesieji vyrai savo uždavinį puikiai atliks, bet jį krėtė baimė, kad kas nors neatsitiktų, kas jo planą išduotų. Nes jei jo kuopos puolimas nepasisektų, tai visas batalionas atsидurtų nepaprastai keblioje padėtyje. O jei batalionas pralaimėtų, tai viso fronto padėtis pasidarytų kritiška. Nuo trijų velnių veikimo tą naktį priklausė daugelio žmonių likimas.

— Jie padarys viską, ką tik galės padaryti. — Ramino save Tarvydas. Apie trečią valandą jis įsakė pažadinti visus miegančiuosius ir atvesti

būriais į lauko sargybų liniją. Būrių vadai Tarvydo sumanymą jau iš vakaro žinojo, bet kareiviams tas sumanymas buvo paaikšintas tik jiems išsimiegojus.

Kuopos vado nerimas virto džiaugsmu, kai lauko sargybon atvyko Labutis su dviem belaisviais. Jis tiksliai pakartojo viską, ką jam buvo įsakęs Trinkūnas. Atskirai kiekvieną belaisvį išklausinėjęs, Tarvydas įsitikino, kad galima tikėti tuo, jog pirmutiniame kaime tėra tik maža jėgų dalis, kad stambiausios jėgos toliau, Misiūnų kaime. Teisingai buvo sakęs anas senis, kad tokia priešų daugybė negalėjo sutilpti viename kaime. Tarvydas suprato, kad toks priešų išsidėjimas reiškia jo atsargumą. Ir jis nesistebėjo, kad tarp jo ir priešakinio kaimo nėra priešų lauko sargybų. Jas atstoja kaime paliktos jėgos. Toks priešų išsidėjimas buvo tam tikras netikėtumas kuopos vadui. Tai labai pasunkino jo tolimesnį veikimą. Buvo dar maža užimti pirmąjį kaimą, reikėjo ir šitą užimti, ir po to nieko nelaukiant pulti Misiūnus. O iki Misiūnų buvo nemažiau kaip du kilometrai. Išgirdęs šaudymą priešakinuose daliniuose priešas negaišdamas pasiruošė sutikti smūgi. Galė net pulti.

— Apeiti priešakinius dalinius ir smogti priešui į šoną! — Staigi mintis atėjo į kuopos vado galvą. Tai buvo lygiai ta pati mintis, kurią svarstė ir Trinkūnas, norėdamas įspėti, ką kuopos vadas darys, kai sužinos priešų jėgų išsidėjimą. Po to kuopos vadas skubiai išsitraukė laikrodį. Buvo trys valandos ir dvidešimt penkios minutės. Kol pradės aušti, buvo likę apie puse trečios valandos. Per tiek laiko reiktų, einant dideliu lanku, padaryti kokius septynis kilometrus kelio, laikantis didžiausio atsargumo.

— Nesuspėsiu. Perdaug vargo ir perdidelė rizika. — Nusprendė Tarvydas, nors toks apėjimas jam atrodė labai viliojantis. Perdaug atsakingas buvo jo kuopos uždavinys. Kitomis aplinkybėmis, jei netoli būtų pakankamai rezervų, jis būtų tikriausiai mėginęs suruošti tokį netikėtumą, bet tą naktį nuo tokios rizikos atsisakė, pasilikdamas prie ankstyvesnio plano pulti pirmąjį kaimą. O paskui žiūrėti kokios bus aplinkybės. Jei staigumas pasiseks, tai kuo greičiausiai smogti ir į Misiūnus, pasiliekant rezervus priglobti savo dalinius, jei priešas persveriančiomis jėgomis pereitų į priešpuolį.

Netrukus Tarvydo kuopa tyliai priartėjo iki pakluonių, iki tos vietos, kur trys velniai perbloškė du bolševikus. Prieš Tarvydą ėjo Labutis, kelių patrulininkų sudėtyje. Belaisviai buvo nusiųsti į Barvainius.

Kiekvienas kareivis veržte veržėsi pirmyn, nekantriai laukdamas ženklų pulti. Visiems buvo įsakyta šaudyti kuo mažiausiai, tik neišvengiamais atsitikimais, o visur, kur tik galima, veikti šaltu ginklu.

(B. d.)

NAUJI LEIDINIAI

Naujas "Literatūros Lankų" numeris

Jau išėjo iš spaudos antras "Literatūros Lankų" numeris. Tai "žemininkų" iniciatyva praėjusiais metais pradėjęs eiti "neperiodinis poezijos, prozos ir kritikos žodis" kurį redaguoja kolektyvas: Kazys Bražūnas, Juozas Girnius, Juozas Kėkštas, Henrikas Nagys ir Alfonsas Nyka-Niliūnas.

Naujas "Literatūros Lankų" numeris atrodo dar turtingesnis ir gražesnis tiek savo turiniu tiek ir išvaizda. Originalios poezijos jame duoda: Alf. Nyka-Niliūnas, Leonas Lėtas, Jurgis Blekaitis ir Henrikas Radauskas. Verstiniai poetai: Arthur Rimbaud, Charles Baudelaire, Hans Carossa, Louis Aragon, Paul Celan ir Federico Garcia Lorca. Dailioji proza: Algirdas Landsbergis, Jonas Mekas, Jonas Staniškis ir Franz Kafka. Straipsniai, essay etc.: Juozas Girnius, Jonas Mekas, Renė Marill-Albērės, Fernando Jimenez ir Albert Camus.

Kritikos skyriuje plačiai recenzuojamos šių autorių knygos: Henriko Nagio, Ant. Vaičiulaičio ir J. Aisčio "Lietuvių poezijos antologija", Pulgio Andriušio, Aloyzo Barono, Jurgio Jankaus, Kazio Borutos ir Maironio XVII "Pavasario balsų" laida.

Numeris iliustruotas Ž. Mikšio, K. Janulio, Vyt. Kasiulio, Garcia Lorca, Marc Chagall, Francois Desnoyer ir Hans Hartung darbais.

Visais leidinio reikalais rašyti: Kazys Bražūnas, 1127 Bayard St., Baltimore 23, Md. Numerio kaina \$1.00.

Jauniausia lietuvių kolonija "Kengūrų žemėje" jau nuo 1948 metų turi savo laikraštį

"AUSTRALIJOS LIETUVIŲ"

kuriame plačiai informuojama apie šios kolonijos lietuvių gyvenimą. Kaina 5 dol. metams — galima siųsti g. pinigais laiškuose.

"Australijos Lietuvio" leidykla leidžia ir priima spausdinti knygas. Mūsų išleistos knygos be varžymų pasiekia visų kontinentų lietuvius ir yra pigios — prieinamos kiekvienam tautiečiui.

Adresas: "AUSTRALIJOS LIETUVIS, 35 Cator St., Hindmarsh, S. A. (Australia).

LEIDINĖLIS APIE JAV LIETUVIŲ BENDRUOMENĘ

J. J. Bachunas (Sodus, Mich.) išleido LOKo paruoštą leidinėlį apie JAV Lietuvių Bendruomenę.

Šalia LOKo pirmininko prel. J. Balkūno įanginio rašinio Lietuviai, į bendrą darbą, — leidinyje yra LB inkorporavimo duomens, LB aktas, laikinieji įstatai, instrukcija apylinkių organizavimo reikalui, nurodymai tautinio solidarumo įnašų klausimu, Bendruomenės apygardų sąrašas ir žinios apie LOKą.

Leidinėlis jau siuntinėjamas apygardoms ir apylinkėms. Norintieji galės jį gauti apygardų valdybose arba tiesiog iš LOKo sekretoriaus (P. O. Box 507, Waterbury, Conn.).

Leidinėlio kaina nenustatyta, tačiau Bendruomenės kuriamajam darbui paspartinti LOKas mielai priims auką kad ir po 10 centų už brošiūrėlę.

NAUJAS MĖNESINIS LAIKRAŠTIS

Gegužės mėnesį Chicagoje išėjo pirmasis numeris tautinės, demokratinės mities mėnesinio laikraščio SĖJA. Laikraštis KARIO formato, 12 psl. Leidžia ir redaguoja G. J. Lazauskas, 1023 N. Keystone Ave, Chicago 51, Ill. Spausdintas gerame popieriuje, daro malonų įspūdį. Iš turinio matyti, jog tai bus mėnesinis laikraštis iš valstiečių liaudininkų idėjoms poselėti.

DĖMESIO GREAT NECKO LIETUVIAMS!

Skubiai! Pigiai! Gerai!

Taisau radijo aparatus. Galiu paimti iš namų ir pristatyti atgal.

ALGIMANTAS URBONAS

"De Forest's Training" studentas:

156 Steamboat Rd.,

Great Neck, L. I., N. Y.

Tel.: Great Neck 2-6911R.

Naujos knygos kariniais reikalais

1. **Wings for Peace.** Naujas gynybos planas. Autorius ats. brig. gen. Bonner Feller. 255 psl. Išleista Chicago: Henry Regnery Company, \$3.50.

2. **The Navy in the War of William III, 1689-1697.** Autorius John Ehrman. 710 psl. Išleista New York: Cambridge University Press, \$12.50.

3. **The Ultimate Weapon.** Autorius Oleg Anisimov. Latvijos rusų išgyvenimai vokiečių kariuomenėje praeito karo metu. 163 psl. Išleista Chicago: Henry Regnery Company, \$3.50.

4. **The Colditz Story.** Autorius P. R. Reid. Pabėgimas iš nacių kalėjimo belaisviams karininkams. 288 psl. Išleista Philadelphia; J. B. Lippincott Company, \$3.95.

5. **The White Rabbit.** Autorius Bruce Marshall, papasakojo Wing Commander F. F. E. Yeo-Thomas. Britų slapto agento nuotykiškai Prancūzų rezistencijoje. Iliustruota, 262 psl. Išleista Boston: Houghton Mifflin Company, \$3.50.

6. **The Royal Irish Fusiliers: 1783-1950.** Autorius Marcus Cunliffe. 517 psl. Išleista New York: Oxford University Press, \$8.50.

7. **The Tiger of Malaya.** Autorius Aubrey Saint Kenworthy. Generolų Yamashita ir Homma istorija ir jų vaidmuo Pacifiko teatre Antrojo Pasaulinio Karo metu. 112 psl. Išleista New York: Exposition Press, \$3.00.

8. **The Rommel Papers.** Redaguavo B. H. Liddell Hart, padedamas Manfred Rommel, Lucie - Maria Rommel ir gen. Fritz Bayerlein. Iš vokiečių kalbos vertė Paul Findlay. Iliustruota, 545 psl. New York: Harcourt & Co., \$6.00.

9. **Reporters for the Union.** Autorius Bernard A. Weisberger. 316 psl. Reporteriai kariuomenėje Civilinio Karo metu. Išleista Boston: Little, Brown & Co., \$4.50.

10. **King George the Fifth.** Jo gyvenimas ir valdymas. Autorius Harold Nicolson. Iliustruota, 570 psl. Išleista New York: Doubleday Co., \$7.50.

11. **The River and the Gauntlet.** Aple aštuntos armijos pralaimėjimą prieš Kiniečių pajėgas 1950 metais lapkričio mėn. mūsų prie Chongchong upės. Autorius S. L. A. Marshall. Žemėlapiai ir braižiniai H. Garver Miller. 385 psl. Išleista New York: William Morrow & Co., \$5.00.

MARGIEJI LAIŠKELIAI KARIUI

Laiškas iš tolimosios Australijos

Nuolatinis KARIO skaitytojas Albinas Leveckis iš Australijos, teiraudamasis savo prenumeratos mokescio padengimo reikalais, mums rašo: "KARĮ gaunu tvarkingai ir žaviuosi Jūsų visų pasišventimu tikrai sunkiose darbo sąlygose. Mano nuoširdžiausi linkėjimai mielam KARIUI ir jo leidėjams.

Mes šiame pasaulio užampyje kviečiam organizuojamės į "Ramovės" skyrius. Gal netolimu laikų ir KARYS pajus realiau mūsų darbo vaisius."

Malonu, kad ir australiečiai susirūpinę KARIO egzistavimo būtinumu.

* * *

Su KARIU nebesiskirs

Mielas KARIO skaitytojas iš New Yorko K. Kriauciūnas, atsiųsdamas savo prenumeratos mokestį, kaip dovaną KARĮ užsakė savo broliui Povilui Kriauciūnui, gyvenančiam Chicagoje, šis už dovaną padėkodamas broliui rašo:

—Susigriadinau išvydęs KARĮ. Kaip tekusiam kovoti pirmose Lietu-

vos laisvės kovose, jis manyje atgavina daugelį gražių atsiminimų, todėl su juo jau niekada nebesiskirsiu...

Šia proga kreipiamės į visus mielus skaitytojus ir prašome pagalvoti, ar neturite savo artimųjų ar pažįstamųjų tarpe tokių, kurie džiaugtųsi apsilankius pas juos KARIUI. Dėl savo kasdienių rūpesčių ir darbų daugelis gal nė nežino, kad nepriklausomoje Lietuvoje buvęs jo mielas bičiulis KARYS ir čia egzistuoja. Užprenumeruokime jiems KARĮ.

* * *

Mielas KARY!

Siunčiu 5 dolerius: 4 už prenumeratą, kuri baigėsi, o 1 dol. KARIO batų pakaustymui, kad ir toliau tvirtai galėtum žygiuoti ir lankyti mane.

Jonas Pečiulis

E. Chicago, 1953.VI.3.

* * *

Gerb. KARIO Redakcija!

Už KARIO prenumeratą siunčiu 6 dol. Prašau dovanoti už pavėlavimą. KARYS mano yra laukiamas ir malonus svetys. Ateityje būsiu stropesnis...

Dėkui

V. Dailidonis

Cicero, 1953.VI.1.

Red. pastaba: Mes laikomės principo—geriau vėliau, negu niekada, todėl ir nesibaramė dėl užtrukimo atsisikaityti, jei tas užtrukimas tėra tik kelių mėnesių. Štai pusmetis jau baigėsi, o užtrukusių atsiųsti šių metų prenumeratą yra apie du trečdaliai skaitytojų. Visi gerai žinote, kokios yra sunkios lietuviško spausdinto žodžio sąlygos, todėl toliau nebedelskite su KARIO prenumeratos atsiuntimu. Jei pradžioje metų galėjo pasitaikyti tokių, kurie nenorėjo rizi-

kuoti savo kelių dolerių, slėpdami savyje tam tikrą nepasitikėjimą, tai dabar, matote, jau jokios rizikos nebėra: kai visi savo prenumeratines pareigas atliksime, KARYS bus visiškai pajėgus žygiuoti be pertraukos. Laukiame pavėlavusiųjų!

KARYS KREIPIASI Į RAMOVĖS SKYRIUS

Remdamiesi L. S. Ramovės Centro Valdybos nutarimu remti KARĮ ir paskelbtuoju atsišaukimu, kuriuo kviečiama Ramovės skyrius organizuoti žurnalui paramą, šiuo kreipiamės ir mes į visas Ramovės skyrių valdybas prašydami, kad pačiu artimiausiu laiku, naudojantis prasidėjusiu ore rengiamų pasilinksminimų sezonu, malonėtų užplanuoti suruošti KARIO naudai bent po vieną parengimą-gegužinę. Apie numatytas datas parengimams malonėkite pranešti mums, gal ir mes galėsime kuo nors prisidėti, ypač sudarant programas. Laukiame!

Štai New Yorko Ramovės skyrius pats pirmasis šiame reikale ateina KARIUI į pagelbą. Liepos 12 d. įvyksta Great Necke KARIO gegužinė piknikas, kurį vietos ramovėnai visokeriopai remia. Jų žygis tebūna pavyzdys ir kitų vietovių Ramovės skyriams.

Dėkingi esame mieliems skaitytojams, kurie atsisteisdami už KARIO prenumeratą prideda ir auką KARIUI. Šį kartą aukotojų yra sekanti eilė:

J. Černius iš Maspeth, N. Y. \$2.00
 Br. Grajauskas iš Kanados \$2.00
 Ig. Kriauciūnas iš Waterbury, Conn. \$2.00
 L. Virbickas iš Brooklyno \$2.00
 A. Avižienis iš Chicagos \$1.00
 J. Bagdanskis iš E. Chicago \$1.00
 M. Cibas iš Great Neck, N. Y. \$1.00
 A. M. Cieminis iš Rochester, N. Y. \$1.00
 St. Čiapas iš New Yorko \$1.00
 A. Duoba iš Detroito \$1.00
 B. Kašinskas iš Kanados \$1.00
 J. Klimavičius \$1.00
 E. Kripaitis iš Kanados \$1.00
 K. Kučinskis iš Kingston, Pa. \$1.00
 J. Pečiulis iš E. Chicagos \$1.00
 Vyt. Petrauskas iš Chicagos \$1.00
 B. Redikis iš Brooklyno \$1.00
 A. S. Snirpūnas iš Brooklyno \$1.00
 L. Šeštokaitis iš Waterbury, Conn. \$1.00
 P. Uknes iš Brooklyno \$1.00

Visiems atsiuntusiems paramos nuoširdžiai dėkingas

K A R Y S

680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N.Y.

RUSIŠKIEJI V-2 VIRŠ BALTIJOS

Vokiečių moks!ininkai, kurie dirba sovietams, vykdo bandymus su pagerintais virš Baltijos pasirodanciais V-2 vairuojamais sviediniais.

NAUJAS GALINGAS BOMBONEŠIS

Nežiūrint fakto, kad tapo gana žymiai apkarpytas karinis biudžetas, Karo Aviacija CONVAIR B-vei užsakė pagaminti naują, keturių sprausminių variklių varomą, bombonešį-milžiną, kuris bus žinomas B-58 vardu.

REVOLIUCINIS TEPALAS

JAV Armija kaip tik baigė bandymus su nauju visokiems klimatomams ir temperatūroms tinkančiu tepalu, kuris lygiai gerai tepa judomas mašinų dalis ar Arktyje ar tropikuose. Šis patobulinimas leis pakeisti ligi dabar vartotas tepalų rūšis.

DĖMESIO!

Jei dar neturi — įsigyk įdomią knygą

NUO IMSRĖS IKI ORINOKO

(Per fakirų žemę)

prašytą A. Sabaliausko.

Šioje knygoje rasi lietuvių misijonieriaus patyrimus ir išgyvenimus keliaujant per svetimus kraštus ir tautas. Ten ypač plačiai yra kalbama apie paslaptinę INDIJĄ — fakirų ir keturių dešimčių milijonų dievaičių žemę.

Kaina \$2.50

Pavieniai ir platintojai ją gali gauti pas Mr. E. Dambrauską, 4501 S. Talman Ave., Chicago 32, Ill.

SKAITYTOJUS KVIECIAME ĮSIGYTI ŠIAS VERTINGAS KNYGAS

Rašant KARIO adresu, galima įsigyti šias knygas:

1. J. Petruitis, LAISVĖ GINANT, I-mas tomas, kaina \$2.00
2. J. Petruitis, KAIP JIE MUS SU-SAUDĖ \$1.80
3. M. Biržiška, LIETUVIŲ TAUTOS KELAS, I-mas tomas \$3.00
4. M. Biržiška, LIETUVIŲ TAUTOS KELIAS, II-ras tomas \$3.00
5. Stasius Būdavas, LORETA, Mergaitės likimo romanas \$1.80
6. M. Vaitkus, ČIRIKSAS SIAUBE, Nevelė \$1.00
7. N. Butkienė, VELYKŲ PASAKOS, pasakos vaikams \$1.00
8. Vytė Nemunėlis ir Vyt. Augustinas, PO TĖVYNĖS DANGUM, eilijuota apysakaltė ir foto vaizdai \$2.00

Šios visos knygos yra vertingos suaugusiems, jaunimui ar mažiesiems. Siųskite užsakymus šiuo adresu:

K A R Y S

680 Bushwick Ave.,
Brooklyn 21, N. Y.

KARIO platintojas ir atstovas Chicagoje yra

Balys Brazdžionis,
2421 W. 45th St.,
Chicago 32, Ill.

Mielus čikagiečius prašome žurnalo reikalais kreiptis į jį.

TAUPLYKITE PER PASTĄ, SAUGU IR PATOGU. MES APMO-KAME PASTO IŠLAIDAS.

LIBERTY FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

Philadelphia, Pa.

235 NORTH BROAD STREET
(Temporary Address)

New Building Under Construction
at 202-04 North Broad Street

STATEMENT OF CONDITION
AS OF DECEMBER 31, 1931

ASSETS	
First Mortgage Loans	\$5,316,834
Improvement Loans	25,543
Loans on Savings Accounts	82,997
Federal Home Loan Bank Stock	175,000
Cash on Hand and in Banks	1,112,033
Office Building and Equipment	166,666
Parking Lot — 1415 Race Street	22,723
Deferred Charges and Other Assets	15,791
TOTAL	\$9,917,587

LIABILITIES	
Members' Share Accounts	\$5,428,470
Advances—	
Federal Home Loan Bank	850,000
Loans in Progress	55,431
Other Liabilities	10,311
Employees' Retirement Reserve	22,077
Other Specific Reserves	3,520
General Reserves	\$295,500
Surplus	252,278
TOTAL	\$9,917,587

CHARLES S. CHELEDEN, President

ŠI LIETUVIŠKA ĮSTAIGA —
SAUGIAUSIA VIETA JOSŲ
INDĖLIAMS.

KARIO atstovas Brazilijoje yra:

MELDUTIS LAUPINAITIS,

Caixa Postal, 118

Sao Paulo, Brazil

Prenumeratos atsiteisimo ir kitais žurnalo reikalais prašoma kreiptis į jį.

ĮSIGYKITE VERTINGUS "LIETUVIŲ DIENŲ" LEIDINIUS

"Lietuvių Tautos Kelias", prof. M. Biržiška, I tomas \$3.00

"Lietuvių Tautos Kelias", M. Biržiška, II tomas \$3.00

"Varpai Skamba", St. Būdavo apysaka \$2.50

"Žemė", poezijos antologija \$4.00

"Žinomieji Lietuviai", JAV pasižymėjusių lietuvių biografinis vardynas (spaudoje).

Knygos gaunamos "Kario" redakcijoje, spaudos kioskuose ir leidykloje: "Lietuvių Dienos", 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif.

K A R Y S VISŲ LIETUVIŲ ŽURNALAS

Įsigyk pats sau ir kitam dovanų nupirk knygą

S I E L A už S I E L A

parašytą saleziečio D. Pilla ir su-lietuvinatą misijonieriaus kun. A. Sabaliausko, kurių išleido Lietuvių Saleziečių gimnazija Italijoje.

Knyga turi 307 puslapius, 43 paveikslus ir įrišta į kietus vrselius.

Kaina \$2.00

Tai įdomi, intriguojanti istorinė apysaka, paimta iš realių gyvenimo įvykių.

Platintojai ir pavieniai ją gali gauti: Mr. E. Dambrauskas, 4501 So. Talman Ave., Chicago 32, Ill.

Niekuomet nevēlu išsirašyti daugelio mėgiamą iliustruotą K A R I O žurnalą! Gausite ir pirmuosius šių metų numerius.

K A R Y S — tautinės, krikščioniškos dvasios sparnuotas žodis, tai visų laikų lietuvių karių gyvenimo, kovų ir darbo tikrasis veidrodis; tai mūsų tradicinis vie-ningos kovos organas su visais Lietuvos priešais nuo 1919 metų.

K A R Y S — visiems mūsų kariams JAV armijoje! Žūtbutinės kovos akivaizdoje — šiandien visi esame Lietuvos laisvės kariai.

P r e n u m e r a t a (4 dol.) ar jos da-lį kviečiame siųsti: K A R Y S, 680 Bush-
wick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Winter Garden Tavern, Inc.

Puikus baras, restoranas ir didelė salė susirinkimams, vestuvėms ir kitokiems sociališkiems pobūviams

SAVININKAS

VYTAUTAS BELECKAS

1883 Madison Street, Brooklyn 27, N. Y.
(Prie Forest Ave. stoties) (Ridgewood)

Tel.: EV 2-9586

VISI KVIEČIAMI ATsilANKYTI

TURIZMO IR APDRAUDOS BIURAS

Plečiant ir tobulinant biznį buvo reikalinga persikelti į didesnes ir patogesnes patalpas (skersai gatvę), kad savo klientams patarnautų:

**Turizmo — Kelionių,
Ivairiausių Apdraudos,
Nuosavybių Pirkimo ir Pardavimo,
Biznio Knygų Vedimo,
Taksų (Income Tax) Paruošimas,
Pinigų Persiuntimo ir Skolinimo,
Imigracijos ir Pilietybės,
Notarinių Dokumentų Tvirtinimo,
Vertimų ir įvairiausių kitais reikalais.**

KNYGYNAS — LAIKRAŠCIAI IR KNYGOS
Visuose šiuose reikaluose jums greitai ir maloniai patarnaus broliai

ALBINAS IR KAZYS TREČIOKAI
315 WALNUT STREET, NEWARK 5, N. J.
Kampas Adams St. Tel. Market 2-4867

Patogus privažiavimas autobusu
(Autobusas Nr. 4 sustoja prie durų)

Darbo valandos: nuo 9 val. ryto iki 6 val. vak.
Sėkmadieniais ir šventadieniais nuo 12 iki 1 v. dienų. Kitokių laikų pagal atskirą susitarimą.
Ateikite ir išitikinkite!

Kai tamsos galybė naikina šimtmečiais sukurtas mūsų tautos kultūrinės vertybes, kiekvieno lietuvių inteligento pareiga yra skaityti, platinti ir palaikyti vienintelį kultūros žurnalą

AIDUS

AIDAI, pradėję eiti tremtyje, jau treči metai Amerikos žemyną jungia vieningam kūrybos darbui mūsų geriausias mokslo, meno ir literatūros jėgas;

AIDAI, palaiko Lietuvos prisikėlimo viltį ir pranašauja giedrą laisvės rytmetį;

AIDAI, pasitikėdami lietuviškos visuomenės iki šiol rodomu palankumu,

1953 METAIS

DAR KARTĄ KIEKVIENĄ LIETUVIŲ INTELI-
GENTĄ KVIEČIA Į SKAITYTOJŲ EILES.

Prenumeratos kaina: JAV ir Pietų
Amerikoje — metams 5 dol., Kanado-
je — 5.25, kituose kraštuose — 6 dol.

ADMINISTRACIJOS ADRESAS:

AIDAI, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Šv. Pranciškaus

VARPELIS

mėnesinis religinio, šv. Pranciškaus dvasioje, patriotinio turinio, gausiai iliustruotas žurnalukas. Leidžia Tėvai Pranciškoniai. Kaina metams \$2.00. Užsisakoma šiuo adresu:

VARPELIS

FRANCISCAN FATHERS,
Kennebunk Port, Maine.

Skaitykite ir platinkite

“TĖVŲ KELIĄ”!

Venecuelos lietuvių mėnesinis žurnalas

Rašyti: Revista Catolica Para Lituanos,
Aportado 369,
CARACAS—VENEZUELA

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

yra bendruomeninis visų Kanados lietuvių laikraštis, nežiūrint jų politinių, religinių ir kitokių nusistatymų, todėl ypač brangina visų lietuvių talką, nes tikrai bendromis jėgomis galima pasiekti visiems rūpimų ir brangių tikslų.

NEPR. LIETUVOS kaina metams \$4.—
7722 George St., Montreal 32, P. Q. Canada

LIETUVIŲ DIENOS

MODERNIŠKAS ILIUSTRUOTAS
MAGAZINAS

Kiekvienas lietuvis turėtų jį skaityti.
Metinė pre. \$4.00. Adresas:

9204 S. Broadway, L. A. 3. Calif.

Planingas taupymas moka gerus dividendus

Kiekvienas žmogus turėtų atliekamus nuo pragyvenimo pinigus taupyti kas savaitę. Taupyti reikia: senatvei, vaikų mokslui, įsigijimui namo, automobilio, atostogoms, vestuvėms, krikštynoms ir kitiems reikalams. Kas turi susitaupes pinigų, tas jaučiasi saugesnis ir laimingesnis. Pradėk taupyti šiandien.

MUTUAL FEDERAL SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

Chartered and Supervised by the United States Government

2202 W. Cermak Rd., Chicago 8, Illinois
Tel. Virginia 7-7747

JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres.

ALBINAS BENIULIS

ATLIEKA PERKRAUSTYMUS

ir įvairių daiktų pervežimus.

Taip pat persiunčiame į užsienį įvairaus maisto pakietėlius.

Kreiptis:

2554 SO. HALSTED ST. CHICAGO, ILL.
Tel. DANube 6-3245

LIŪDESIO VALANDOJ

šaukite:

MAŽEIKA & EVANS

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

5845 So. Western Ave. Chicago, Ill.
REpublic 7-8600—7-8601

Air Conditioned kopyčia • Automobiliams vieta
Tiems, kurie gyvena kitose miesto dalyse,
gausime kopyčią arčiau jūsų namų.

APLANKYK ERDVIAŲ IR PATOGIŲ SENIAUSĄ
LIETUVIŲ BENDROVĖS KRAUTUVĘ

PROGRESS
FURNITURE CO.

4181-83 Archer Ave.
Tel. LAfayette 3-3171

CHICAGO, ILL.

Rakandai, Pe-
čiai, Televizijos,
Refrigeratoriai,
Plovimo Mašinos, Visos namų
Reikmenys.

JONAS BUDRIKAS

Jaukus lietuviškas restoranas ir valgykla, biliardas ir stalo tenisas. Įvairūs gėrimai, šalti ir šilti užkandžiai. Tremtinių mėgstamiausia vieta. Erdvi salė įvairiems rengimams.

1442 SO. 49-TH CT., CICERO 50, ILL.
TEL. TOWNhall 3-9472

MARGUTIS

SENIAUSIAS IR GAUSIAI ILIUSTRUOTAS
LIETUVISKOS MINTIES ŽURNALAS

MARGUTIS įsteigtas komp. A. Vanagaičio

Prenumeratos kaina metams \$3.00

Susipažinimui siunčiamas dovanai

6755 S. Western Ave., Chicago 36, Ill.

Antanas M. Phillips

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

3307 S. Lituanica Ave., Chicago, Ill.
Tel. YAards 7-3401

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

6812 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL.
Telefonas Grovehill 6-0142

1410 CO. 50th AVE., CICERO, ILL.
Telefonas TownHall 3-2109

KOPYČIOS VIŠOSE MIESTO DALYSE

ANTHONY B. PETKUS

KAZYS KARAZIJA & CO.

GENERAL CONTRACTORS

ATLIEKA STATYBOS DARBŲ PROJEKTUS,
SKAIČIAVIMUS, ŠAMATAS, DUODA TECHNIŠKUS
PATARIMUS IR VYKDO STATYBOS DARBUS;
NAUJŲ NAMŲ STATYBAS, SENŲ PASTATŲ
PERDIRBIMUS IR ŠIAIP ĮVAIRIUS
TAISYMAS.

2405 West 51st St., Chicago 32, Illinois
Telef.: WAlbrook 5-9763